

Ankestyrelsens praksisundersøgelser

Hjælp til boligindretning eller anskaffelse af anden bolig

December 2009

Ankestyrelsen

Ankestyrelsen

Titel Praksisundersøgelse om hjælp til boligindretning eller anskaffelse af anden bolig
Udgiver Ankestyrelsen, december 2009
ISBN nr. 978-87-7811-104-3
Opsætning Ankestyrelsen
Tryk Schultz
Bestilling Ankestyrelsen
Amaliegade 25, Postboks 9080, 1022 København K
Telefon 33 41 12 00, Telefax 33 41 14 00, E-post ast@ast.dk
Hjemmeside www.ast.dk

Indhold

Side	Kapitel
4	Førord
5	1 Resumé og anbefalinger
	1.1 Ankestyrelsens vurdering af sagerne
	1.2 Ankestyrelsens anbefalinger til kommunerne
8	2 Karakteristika af sagerne
	2.1 Køn og Alder
	2.2 Alder og bevillingens størrelse i kroner
	2.3 Kommunens afgørelse
	2.4 Ønske om flere boligindretninger og finansiering
14	3 Materiel vurdering af sagerne
	3.1 Ankestyrelsens samlede vurdering af sagerne
	3.2 Dokumentation i sagerne
27	4 Formel vurdering af sagerne
	4.1 Sagsbehandlingstid
	4.2 Dokumentation i sagerne
Side	Bilag
33	1 Metode
36	2 Regelgrundlag og vejledning
56	3 Udvalgte kommunefordelte resultater
60	4 Indkaldelsesbrev og måleskema
71	5 Principafgørelser
77	6 Høringssvar

Forord

Denne praksisundersøgelse er den første i rækken af Ankestyrelsens praksisundersøgelser på området for boligindretning. Fokus for denne undersøgelse er kommunernes afgørelser ved bevilling eller delvis bevilling af boligindretning eller anskaffelse af anden bolig efter Servicelovens § 116 stk. 1 og 2.

Ankestyrelsen har forholdt sig til sagernes overensstemmelse med lovgivning samt den praksis, der findes på området.

Ankestyrelsen har bedt kommunerne om at indsende samtlige akter i sagerne. Hvis alle relevante oplysninger ikke er blevet indsendt, kan dette have haft indflydelse på vurderingen af sagen. Ved manglende oplysninger har udgangspunktet været, at sagen er behandlet i kommunen uden denne oplysning. Resultaterne i denne undersøgelse bygger således på de dokumenterede oplysninger i de 146 sager der indgår i undersøgelsen.

Ankestyrelsen har til på landsplan at koordinere, at afgørelser, som efter de sociale og beskæftigelsesmæssige love kan indbringes for Ankestyrelsen og ankenævnene i statsforvaltningerne, træffes i overensstemmelse med lovgivningen.

Som udgangspunkt kan de praksiskoordinerende instanser ikke tage underinstansernes afgørelser op af egen drift i forbindelse med en praksisundersøgelse.

Praksisundersøgelsen skal i henhold til retssikkerhedslovens § 79 a behandles på et møde i kommunalbestyrelsen i de deltagende kommuner. Bestemmelsen præciserer det kommunalpolitiske ansvar for at følge op på klageinstansernes praksisundersøgelser og understreger kommunalbestyrelsens ansvar for at implementere retssikkerheden i kommunerne.

1 Resume og anbefalinger

Kommunerne skal ifølge servicelovens § 116 stk. 1 og 2 yde hjælp til indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for ansøgeren. Er boligindretningen ikke tilstrækkelig til at gøre boligen egnet som opholdssted, kan kommunen yde hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden bolig til personer med betydelig varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Ankestyrelsen har med denne undersøgelse vurderet 16 kommuners praksis ved bevilling eller delvis bevilling af boligindretning eller anskaffelse af anden bolig efter servicelovens § 116 stk. 1 og 2 samt tilhørende principafgørelser på området.¹ Der indgår 146 sager i undersøgelsen, og der er kun tale om sager, hvor der er givet bevilling, mens undersøgelsen ikke inddrager sager, hvor der er givet afslag.

Undersøgelsen har fokus på sagsbehandlingen generelt. Ankestyrelsen har ikke tidligere undersøgt området for boligindretninger. Med en formodning om, at det er de økonomisk mest tunge sager, der giver udfordringer i kommunerne, har Ankestyrelsen bedt kommunerne om at indsende de økonomisk tungeste sager.² Det viser sig, at 48 procent af de indkaldte sager vedrører bevillinger til under 50.000 kroner, mens 5 procent vedrører bevillinger til over 1.000.000 kroner. 23 procent af de 0-10 årige ansøgere bevilges boligindretninger til over 1.000.000 kroner, mod kun 2 procent i aldersgruppen 51-70 årige.

1.1 Ankestyrelsens vurdering af sagerne

Kommunerne træffer korrekte afgørelser om boligindretninger

Undersøgelsen viser, at kommunerne i bevillingsager har godt styr på lovgivningen og betingelserne for at tilkende boligindretninger. I 89 procent af sagerne vurderer

¹ Retsgrundlag samt relevante principafgørelser fremgår af bilag 2 og 5

² Ankestyrelsen s pligt til at koordinere praksis samt metode er beskrevet i bilag 1

Ankestyrelsen, at kommunerne har truffet korrekte afgørelser. 11 procent af sagerne ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen.

Mere dokumentation i sagerne

Oplysningsgrundlaget er generelt godt i sagerne. I 91 procent mangler der ingen eller enkelte mindre væsentlige oplysninger. Kommunerne kan dog blive bedre til at dokumentere borgerens funktionsnedsættelse og indhente oplysninger vedrørende lægelige vurderinger.

Kommunerne træffer ofte afgørelse inden for en måned

I 18 procent af sagerne træffer kommunerne afgørelse inden for en måned og i halvdelen af sagerne træffes der afgørelse inden for et halvt år – samtidig ses det, at det er de økonomisk lette sager, der afgøres hurtigst. Det er Ankestyrelsens vurdering, at der er en rimelig sagsbehandlingstid i kommunerne. Dog er der en del sager, hvor det ikke fremgår af sagen, hvornår den er påbegyndt, hvornår der er truffet afgørelse eller, hvornår den er afsluttet.

Kommunerne træffer få skriftlige afgørelser

I 54 procent af sagerne har kommunerne givet borgeren en skriftlig afgørelse. I 39 procent ligger afgørelsen som et skriftligt notat i kommunens journal. Der er ingen formkrav til, hvordan en afgørelse skal træffes over for borgeren, men der er større sandsynlighed for, at der opstår uoverensstemmelse kommunen og borgeren imellem, hvis ikke der foreligger en skriftlig afgørelse.

Generelle retningslinjer giver mere struktur i sagerne

7 af de 16 deltagende kommuner har nedskrevet og vedtaget generelle retningslinjer på området for boligindretning. De kommuner, som har vedtaget generelle retningslinjer, er også de kommuner, som har de sager, der er mest overskuelige og er bedst strukturerede. I undersøgelsen ses en tendens til, at de kommuner som har flest mangler i deres sager også er de kommuner, som ikke har vedtaget generelle retningslinjer på området for boligindretning.

1.2 Ankestyrelsens anbefalinger til kommunerne

Ankestyrelsen vurderer generelt, at sager om boligindretning, hvor der er givet bevilling, behandles i overensstemmelse med lovgivning og praksis på området. På baggrund af de 146 sager, har Ankestyrelsen en række anbefalinger til kommunerne.

I enkelte tilfælde er der bevilget boligindretninger, som ikke er omfattet af bestemmelsen om boligindretning. Ankestyrelsen anbefaler, at kommunerne sikrer sig, at der er tale om mur- og nagelfaste genstande, når der træffes afgørelse efter § 116.

I flere tilfælde opstår der uoverensstemmelse mellem borgeren og kommunen om, hvilken boligindretning, der er bevilget. Ankestyrelsen anbefaler, at kommunerne træffer skriftlige afgørelser, således at der undgås tvivl om afgørelsens indhold, senere i sagens forløb. Samtidigt anbefales det, at alle væsentlige oplysninger noteres i sagen, således at der ved sagsbehandlerskift ikke sås tvivl om, hvilken/hvilke bevillinger der er truffet afgørelse om.

Enkelte kommuner har retningslinjer for, hvor længe der må gå, fra afgørelsen er truffet til bevillingen iværksættes. Ankestyrelsen anbefaler, at kommunerne tager stilling til, hvor lang tid der må gå, fra der træffes afgørelse til bevillingen iværksættes. Dette vil fremskynde sagens forløb.

I flere sager mangler der dokumentation for borgerens funktionsnedsættelse. Ankestyrelsen anbefaler, at kommunerne udarbejder støtte/sagsbehandlervejledning, eventuelt en aktivitets- og funktionsanalyse til brug for sagsbehandlerne. Det er Ankestyrelsens vurdering, at en vejledning letter sagsbehandlingen af de tunge boligsager. Undersøgelsen dokumenterer således, at det giver mere struktur og overblik i sagerne, når kommunerne har fastsat retningslinier for sagernes behandling.

2 Karakteristik af sagerne i undersøgelsen

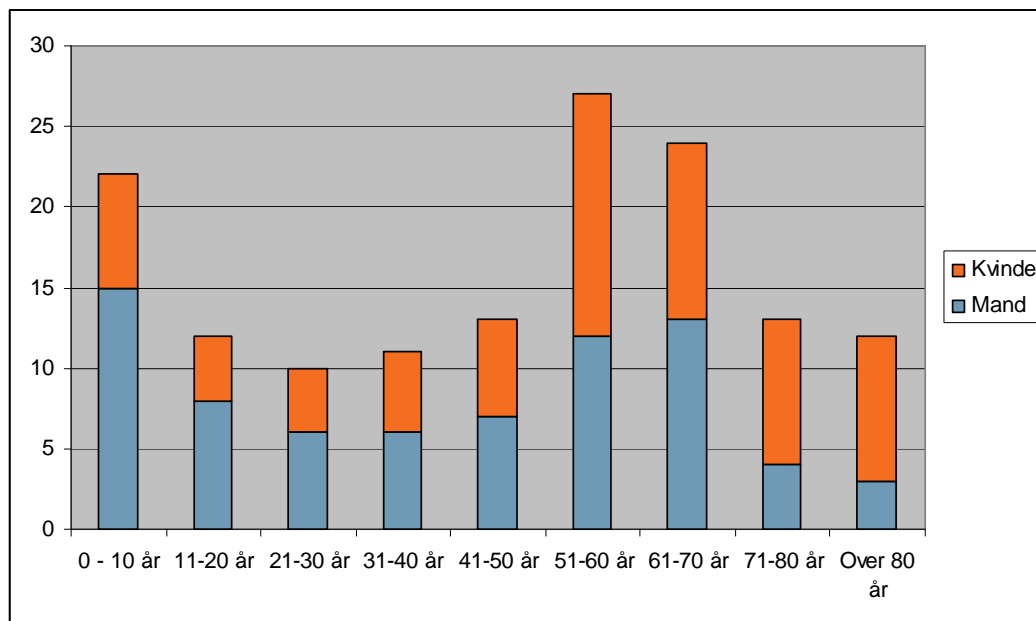
Ankestyrelsen har ikke tidligere undersøgt området for boligindretninger. Det er derfor fundet relevant at give en karakteristik af sagerne i undersøgelsen. Dette kapitel indeholder en nærmere beskrivelse af, hvad der kendetegner de 146 sager, som indgår i undersøgelsen.

Sagerne er tilfældigt udvalgt ved, at kommunerne er blevet bedt om at udvælge sagerne, så den første sag vedrører den økonomisk mest tunge sag, hvor kommunen har bevilget boligindretninger efter servicelovens § 116. Den anden sag vedrører den næst mest økonomisk tunge sag og så fremdeles, indtil det relevante antal sager er fundet. Denne udvælgelsesmetode er valgt på baggrund af, at mange sager om boligindretning drejer sig om opsættelse af greb i badeværelser og fjernelse af dørtrin. Det er Ankestyrelsens vurdering, at det er de økonomisk tunge sager, der giver udfordringer i kommunerne, hvorfor det er denne faktor udvælgelsesmetoden er baseret på.

På baggrund af udvælgelsesmetoden giver denne karakteristik udelukkende et billede af de indsendte sager og ikke en repræsentativ karakteristik af boligindretningssager generelt.

2.1 Køn og alder

I de 146 vurderede sager er der en jævn kønsfordeling, 51 procent er mænd og 49 procent er kvinder. Aldersmæssigt fordeler stikprøven sig fra børn til ældre, med grupperinger i alderen 0-20 år og 51-70 år, *jf. figur 2.1*.

Figur 2.1 Fordeling af køn og alder

Det fremgår af figuren, at flest i stikprøven er repræsenteret i alderen 0–20 år og 51–70 år, svarende til henholdsvis 23 og 35 procent. Aldersfordelingen er jævn i de øvrige intervaller. Der er flest mænd repræsenteret under 50 år og flest kvinder repræsenteret over 50 år.

2.2 Alder og bevillingens størrelse i kroner

Trods udvælgelsesmetoden, hvor Ankestyrelsen har bedt kommunernes indsende de økonomisk mest tunge sager til undersøgelsen, er der i størstedelen af sagerne bevilget boligindretning til under 50.000 kroner, svarende til 48 procent. 5 procent af bevillingerne er over 1.000.000 kroner, hvilket viser, hvor relativt få økonomisk tunge sager de enkelte kommuner behandler *jf. tabel 2.1*.

Tabel 2.1 Bevillingens størrelse i kroner

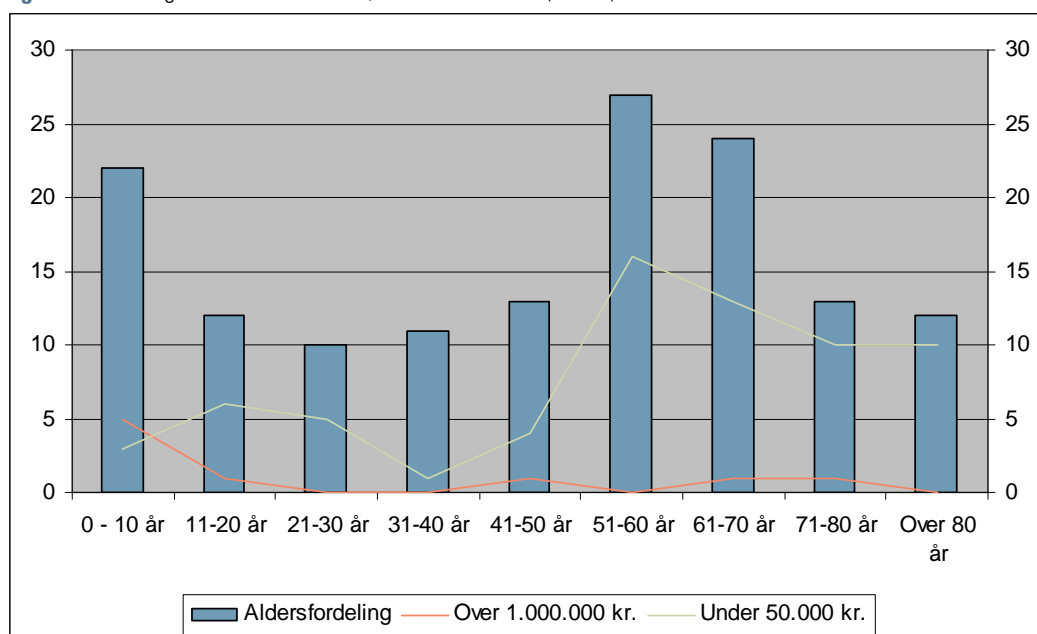
	Antal	Procent
Under 50.000	69	48
Over eller lig med 50.000 kr.	30	21
Over 100.000 kr.	18	13
Over 250.000 kr.	14	10
Over 500.000 kr.	4	3

Over 1.000.000 kr.	9	5
I alt	144	100

I 2 sager fremgår alder eller bevillingens størrelse ikke, hvorfor summen af tabellen baseres på 144 sager.

Bevillingernes størrelse i kroner er størst, når der er tale om 0-20 årige, og mindst når der er tale om 51-70 årige, *jf. figur 2.2*.

Figur 2.2 Bevillingens størrelse i kroner, fordelt efter alder (i antal)

5 ud af 22 i aldersgruppen 0-10 år, svarende til 23 procent, bevilges boligindretning til over 1 million kroner. 2 ud af 22 i samme aldersgruppe, svarende til 13 procent, bevilges boligindretning for under 50.000 kroner.

For de 51-70 årige, er der 1 ud af 51, svarende til 2 procent, der er blevet bevilget boligindretning til over 1 million kroner. 29 ud af 51, svarende til 57 procent, bevilges boligindretning til under 50.000 kroner.

Når aldersgruppen 0-10 år bevilges dyrere boligindretninger end de øvrige aldersgrupper, kan det muligvis forklares ved, at det især er familier, der får et barn med handicap, som har behov for store boligindretninger for at få hverdagen til at fungere. Når aldersgruppen 51-70 år får flest boligindretninger til under 50.000 kroner, kan det skyldes, at der i denne aldersgruppe opstår flere sygdomme, som medfører funktionsnedsættelser, hvor boligindretningen kan løses ved små ændringer.

2.3 Kommunens afgørelse

Af de 146 vurderede sager, er der:

- i 143 sager truffet afgørelse efter § 116, stk. 1 om bevilling til en eller flere boligindretninger.
- i 1 sag truffet afgørelse efter § 116, stk. 2 om hjælp til anskaffelse af en anden bolig
- i 2 sager truffet afgørelse efter begge bestemmelser

Når kommunen træffer afgørelse efter § 116 stk. 1 om bevilling til en eller flere boligindretninger, er det ofte om ombygning eller etablering af badeværelser (31 procent) og køkken (19 procent). Også installation af lift, elevator (20 procent) og ramper (15 procent) udgør en stor del af de dyreste bevillinger på boligindretninger, *jf. tabel 2.2*.

Tabel 2.2 Hvad går kommunens afgørelse ud på?

	Antal	Procent
Andet (automatisk døråbner, dørtelefon med videre)	47	32
Ombygning eller etablering af badeværelse	46	31
Installation af lift eller elevator	29	20
Ombygning af køkken	28	19
Installation af ramper	22	15
Ændrede udendørs forhold	21	14
Bredere døre	19	13
Fjernelse af dørtrin	15	10
Ændrede adgangsforhold	13	9
Installation af greb	11	8
Tilbygning	10	7
Hjælp til anden bolig	2	1

Procenten summer ikke til 100, da der har været mulighed for flere markeringer. Der er i gennemsnit angivet 1,8 ændringer eller tilføjelser i forhold til hjemmet.

I næsten halvdelen af alle sager (47 procent) træffes der afgørelse om *andet*. Det indbefatter oftest elektroniske hjælpemidler som eksempelvis automatisk døråbner, dørtelefon med videre. Herudover indbefatter *andet*, omlægning af gulve og ekstraudstyr til allerede installerede lifter.

Af de 146 sager indeholder afgørelserne hver i gennemsnit knap 2 typer boligindretninger. Når bevillingerne er gjort op i forhold til pris, er det prisen på den samlede bevilling, der er lagt til grund. Det vil sige, hvis der er bevilget 2 eller 3 ændringer i hjemmet, som eksempelvis ombygning af et køkken, fjernelse af badekar samt etablering af en rampe, er det den samlede pris for de nævnte boligindretninger, der er opgjort.

Det skal bemærkes, at undersøgelsen alene rummer bevilling af boligindretninger efter servicelovens § 116, stk. 1 og 2. De tilfælde, hvor en borger visiteres til en handicapegnet bolig i eksempelvis en boligforening eller plejecenter, er sagen ikke omfattet af undersøgelsen, da bevillingen i disse tilfælde ikke sker efter serviceloven.

2.4 Ønske om flere boligindretninger og finansiering

I 35 procent af sagerne har borgeren ønsket flere boligindretninger end de bevilgede. I 55 procent af sagerne har borgeren ikke ønsket flere boligindretninger end dem, som kommunen har bevilget. *jf. tabel 2.3.*

Tabel 2.3 Har borgeren ønsket flere boligindretninger end det bevilgede?

	Antal	Procent
Ja	51	35
Nej	80	55
Uoplyst	15	10
I alt	146	100

I 23 procent af sagerne har borgeren selv finansieret flere boligindretninger end det bevilgede. I 62 procent af sagerne har borgeren ikke selv finansieret flere boligindretninger, end dem som kommunen har bevilget. *jf. tabel 2.4.*

Tabel 2.4 Har borgeren selv finansieret yderligere boligindretninger end det bevilgede?

	Antal	Procent
Ja	35	23
Nej	89	62
Uoplyst	22	15
I alt	146	100

Når borgeren har ønsket flere boligindretninger, har der oftest været tale om forbedring af kvaliteten i forhold til kommunens bevilling af det billigste og bedst egnede. Det fremgår af

sagerne, at når køkkenet eller badeværelset alligevel skal renoveres, så vil borgeren eksempelvis også gerne have ekstra skabe eller lidt dyrere fliser, end det kommunen kan bevillige. I undersøgelsen indgår der også sager, hvor der er tale om store ombygninger, som borgeren i udgangspunktet selv finansierer, og hvor kommunen medfinansierer de handicapnødvendige indretninger.

3 Materiel vurdering af sagerne

Ankestyrelsen har i denne praksisundersøgelse vurderet en stikprøve på 146 kommunale sager, hvor der er truffet afgørelse om bevilling eller delvis bevilling af boligindretning eller anskaffelse af bolig efter servicelovens § 116 stk. 1 og 2 samt eksisterende principafgørelser på området, jf. bilag 2 og 5. 16 kommuner har deltaget i undersøgelsen.

Den materielle vurdering indeholder:

- Afgørelsernes overensstemmelse med lovgivning og praksis
- Oplysningsgrundlaget i sagerne, herunder
 - Dokumentation for borgerens funktionsnedsættelser
 - Dokumentation for nødvendigheden af at gøre boligen bedret egnet som opholdssted

3.1 Ankestyrelsens samlede vurdering af sagerne

I dette afsnit er der fokus på, om kommunernes afgørelser lever op til intentionerne i lovgivningen, og herunder om sagerne er tilstrækkeligt dokumenteret. Afsnittet indeholder eksempler, som enten illustrerer kommunernes udfordringer eller den gode sagsbehandling.

Efter servicelovens § 116, stk. 1 skal kommunen yde hjælp til indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretningen er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende. Og efter § 116 stk. 2 kan kommunen i de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp efter stk. 1 ikke er tilstrækkelig til at gøre boligen egnet som opholdssted, yde hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden bolig. Det er dog en betingelse, at kommunen ikke kan anvise en anden bolig, som dækker den pågældendes behov.

Boligindretning vedrører mur- og nagelfaste genstande. Hvorimod forskelligt tilbehør til boligindretning gives efter servicelovens bestemmelser om hjælpemidler og forbrugsgoder eller efter bestemmelserne om merudgifter ved forsørgelsen.

Ved Ankestyrelsens vurdering af om afgørelserne er i overensstemmelse med loven, er det både vurderet, om der tale om mur- og nagelfaste indretninger, og om der er tale om boligindretninger, som er nødvendige for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

Ved vurderingen af om en boligindretning er nødvendig, er der lagt vægt på, om der ud fra beskrivelsen af borgerens nedsatte funktionsevne sammenholdt med en beskrivelse af borgerens eksisterende bolig og særlige boligmæssige behov, er tale om en nødvendig boligindretning.

Det har således været en forudsætning for Ankestyrelsens vurdering, at der i sagen forelå en beskrivelse af ovenstående forhold, for at afgørelsen kunne vurderes som værende i overensstemmelse med lovgivning og praksis på området. I de tilfælde hvor beskrivelsen ikke indeholdt alle elementer, men hvor det alligevel var muligt at foretage et fornuftigt skøn over nødvendigheden af boligindretningen, er afgørelsen også vurderet som værende i overensstemmelse med lovgivning og praksis. Hvis en afgørelse derimod mangler flere væsentlige eller afgørende oplysninger, har Ankestyrelsen vurderet, at afgørelsen ikke er i overensstemmelse med lovgivning og praksis, og den ville blive hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen.

I flere af de indsendte sager har der været truffet mere end én afgørelse. I de tilfælde har Ankestyrelsen valgt at vurdere den afgørelse, som indeholder den største bevilling i kroner. En afgørelse kan bestå af flere bevillinger. Det har imidlertid ikke været muligt at vurdere flere forskellige afgørelser truffet på forskellige tidspunkter.

89 procent af afgørelserne er i overensstemmelse med lovgivning og praksis. I 11 procent af sagerne ville afgørelsen blive ændret, eller sagen ville blive hjemvist, hvis det var en klagesag i Ankestyrelsen, *jf. tabel 3.1*.

Tabel 3.1 Ankestyrelsens samlede vurdering af sagerne

	Antal	Procent
Ja, afgørelsen er samlet set i overensstemmelse med lovgivning og praksis	130	89
Nej, afgørelsen ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag	16	11
I alt	146	100

Langt de fleste afgørelser, der indgår i undersøgelsen, er i overensstemmelse med lovgivning og praksis. Det er Ankestyrelsens vurdering, at kommunerne i bevillingssager har godt styr på lovgivningen og betingelserne for at tilkende bevillinger til boligindretninger.

3.1.1 Sagseksempler

Eksempler på sager, der samlet set er vurderet i overensstemmelse med lovgivning og praksis

Sag nr. 007 En 51 årig kvinde sidder i kørestol på grund af benamputation. Kvinden søger om etablering af rampe til hoveddøren. Kommunen undersøger forholdene, og finder ud af, at der ikke kan etableres en rampe da den, på grund af trapperne, vil blive for stejl i forhold til gældende krav. Kommunen bevilger i stedet en elektronisk betjent platformslift.

Ankestyrelsen vurderer, at kommunen har foretaget en korrekt vurdering i sagen og bevilget kvinden en platformslift. Ankestyrelsen vurderer derfor, at afgørelsen er i overensstemmelse med lovgivning og praksis.

Sag nr. 147 En 67 årig kvinde bevilges flisebelægning i haven, hvor el-scooter er parkeret, og hvorfra kvinden kører til og fra boligen. Kommunen har undersøgt om en anden og billigere løsning kunne anvendes som for eksempel, at kvinden anvendte sin terrassedør og så gå med rollator ud til scooteren. Dette kunne ikke lade sig gøre, da kvinden i så fald skulle forcere 2 høje trin, hvilket ikke var muligt for kvinden på grund af hendes handicap.

Ankestyrelsen vurderer, at afgørelsen er i overensstemmelse med lovgivning og praksis. Det er korrekt at bevilge flisebelægningen som en boligindretning, da den er afgørende for adgangen til og fra boligen.

Eksempler på sager, der samlet set er vurderet IKKE at være i overensstemmelse med regler og praksis

Når Ankestyrelsen har vurderet, at afgørelserne ikke er i overensstemmelse med lovgivningen og praksis skyldes det hovedsageligt manglende oplysningsgrundlag i sagerne. I andre tilfælde at reglerne er anvendt forkert, eller at kommunen har indgået en "handel" med borgeren. Eksempler på manglende oplysningsgrundlag vil blive givet i afsnittet om dokumentation i sagerne. Nu følger et par eksempler på sager, som var blevet ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen, fordi reglerne er anvendt forkert, eller fordi kommune har indgået en "handel" med borgeren.

Som tidligere nævnt er det Ankestyrelsens vurdering, at kommunerne har godt styr på reglerne og betingelserne for tilkendelse af boligindretning. I de få situationer hvor reglerne har været anvendt forkert, har det været afgrænsningen til hjælpemidler og forbrugsgoder der har voldt problemer. Afgrænsningen til hjælpemidler og forbrugsgoder fra boligindretning drejer sig om hvorvidt det bevilligede

kan betragtes som mur- og nagelfast inventar. Det kan eksempelvis være belysning bevillet som følge af synshandicap. Hvis der er tale om indbygget belysning, som betragtes som nagelfast, er der tale om boligindretning, da dette betragtes som mur- og nagelfast inventar. Hvis der derimod er tale om flytbar belysning, er det reglerne om hjælpemidler og forbrugsgoder der skal anvendes. Der har endvidere været to sager, hvor der blev bevilget indretning af en have som en boligindretning. Disse afgørelser er vurderet som forkerte, da Ankestyrelsen vurderer, at indretning af have ikke er en boligindretning idet haven ikke er en del af boligen. Det er Ankestyrelsens opfattelse, at udendørs forhold alene er omfattet af reglerne om boligindretning, hvis der er tale om indretninger, som er så nær forbundet med selve boligen, at det kan betragtes som en del af boligbegrebet, som for eksempel adgangsvej til boligen eller adgang til en garage.

Eksempler på sager, hvor reglerne er anvendt forkert

Sag nr. 086 En 50 årig kvinde med skrøbelig psyke og smerter i bevægeapparatet bevilges en bordovn. I sagen foreligger ingen beskrivelser i øvrigt.

Ankestyrelsen vurderer, at sagen ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen. Udover det manglende oplysningsgrundlag finder Ankestyrelsen ikke, at en bordovn er en boligindretning, da der ikke er tale om mur- og nagelfast inventar. Ankestyrelsen har ikke taget stilling til, om bordovnen, i det konkrete tilfælde, ville kunne være bevilget som et forbrugsgode.

Sag nr. 153 En 8 årig dreng med infantil autisme, bevilges indhegning af haven efter servicelovens § 116, som en boligindretning.

Ankestyrelsen vurderer, at sagen ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen. Efter Ankestyrelsens vurdering er indhegning af have ikke en boligindretning. Ankestyrelsen har ikke taget stilling til, om hegnet i den konkrete sag kunne være bevilget som en merudgift efter servicelovens § 41. Når Ankestyrelsen sammenligner denne sag med sagnr. 147, vedrørende flisebelægning i haven, som Ankestyrelsen vurderede som værende korrekt, er det Ankestyrelsens opfattelse, at udendørs forhold alene er omfattet af reglerne om boligindretning, hvis der er tale om indretninger som er så nær forbundet med selve boligen, at det kan betragtes som en del af boligbegrebet, som for eksempel adgangsvej til boligen.

Sag nr. 009 En 71 årig benamputeret kvinde, som sidder i kørestol søger forskellige ændringer af boligen blandt andet fjernelse af dørtrin og etablering af en rampe. Derudover søger hun om indretning af badeværelse på gæstetoiletet. Kommunen giver afslag på indretning af badeværelset med den begrundelse, at det ikke er vådrumssikret.

Ankestyrelsen vurderer, at sagen ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen. Det er Ankestyrelsens vurdering, at begrundelsen om, at badeværelset ikke er vådrumssikret, ikke kan begrunde et afslag om indretning af badeværelse. Der skal foretages en konkret vurdering af kvindens behov

sammenholdt med husets indretning. På den baggrund skal kommunen foretage en vurdering af, om der kan ydes hjælp til boligindretning i form af indretning/ændring af badeværelse.

I de situationer hvor borgeren ønsker større eller dyrere boligindretning, end det kommunen kan bevilge, har kommunen og borgeren indgået en "handel". En "Handel" betyder, at kommunen bevilger noget andet, end det borgeren har søgt, mod at borgeren selv betaler for det søgte, som borgeren ellers var berettiget til.

Eksempler på sager, hvor kommunen indgår en "handel" med borgerne

Sag nr. 157 En 54 årig mand får bevilget ombygning af sit køkken. Manden ønskede et ekstra skab i køkkenet, men kommunen skønnede, at behovet var dækket med det bevilgede antal skabe samt antallet af skabe i det tidligere køkken. Kommunen indgik en aftale med manden, således at han fik det ekstra skab, mod at han selv finansierede gulvbelægningen.

Ankestyrelsen vurderer, at sagen ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen. Borgeren har fået bevilget et skab, som han ikke var berettiget til, og samtidig har han ikke fået bevilget gulvbelægningen, som han ellers ville være berettiget til. Trods enighed mellem borgeren og kommunen med en sådan løsning, er det Ankestyrelsens vurdering, at afgørelsen ikke er i overensstemmelse med lovgivning og praksis.

Ankestyrelsen anbefaler, at kommunen sikre sig, at der træffes afgørelse efter de korrekte bestemmelser.

3.2 Dokumentation i sagerne

Før kommunen træffer en afgørelse i en sag, skal kommunen afklare alle væsentlige forhold og beskrive dem. Kommunen skal på den baggrund foretages en helhedsvurdering, som inkluderer alle forhold, der har betydning for sagen.

Sagen skal indeholde en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang funktionsevnen er nedsat, hvordan borgeren klarer dagligdagen, og hvordan borgeren selv ønsker at indrette sin tilværelse.

Derudover skal sagen indeholde en analyse af, hvad der er tilstrækkeligt til at tilgodese borgerens boligmæssige behov på lang sigt. Analysen skal indeholde en beskrivelse af den

eksisterende bolig, borgerens funktionsevne set i relation til boligen og andre særlige forhold, som kan have betydning for den fremtidige boligsituation.

I forbindelse med den samlede vurdering af sagerne, har Ankestyrelsen vurderet, hvilken betydning det har, at der ikke ligger oplysninger fra en læge eller et hospital i sagen. Ankestyrelsen har ikke stillet krav om, at kommunen skal indhente lægelige oplysninger i alle sager. Det er en konkret vurdering, om der burde foreligge lægelige oplysninger i sagen.

3.2.1 Oplysningsgrundlaget i sagerne

55 % af sagerne er fuldt oplyste, og ingen oplysninger mangler. I 36 procent af sagerne mangler enkelte mindre væsentlige oplysninger, og i 9 procent af sagerne mangler væsentlige eller afgørende oplysninger, *jf. tabel 3.2*.

Tabel 3.2 Oplysningsgrundlaget i sagerne

	Antal	Procent
Ingen oplysninger mangler	80	55
Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler	53	36
Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler	9	6
Afgørende oplysninger mangler	4	3
I alt	146	100

Generelt set er oplysningsgrundlaget i sagerne rigtig godt. Samlet set er 91 procent af sagerne fuldt oplyste, eller mangler kun enkelte mindre væsentlige oplysninger. I de 9 procent af sagerne hvor der mangler væsentlige eller afgørende oplysninger, ville Ankestyrelsen ændre eller hjemvise sagen, hvis det var en klagesag i Ankestyrelsen.

Der er generelt meget få lægelige oplysninger i sagerne. I de sager, hvor der i forvejen har ligget en god funktionsbeskrivelse og en god beskrivelse af borgerens helbredsmæssige forhold, har Ankestyrelsen normalt ikke fundet, at der har været behov for lægelige oplysninger. Det skal bemærkes, at dette især gælder i de situationer, hvor borgerens helbredsmæssige forhold er åbenlyse, som for eksempel permanent kørestolsbruger. Ankestyrelsen har i disse tilfælde vurderet, at der har manglet mindre væsentlige oplysninger. Det ville have været optimalt, hvis de forelå i sagen. Det har dog ikke haft indflydelse på Ankestyrelsens vurdering af afgørelsens rigtighed, at de ikke forelå.

I de situationer hvor manglende lægelige oplysninger har været afgørende for at kunne vurdere sagen, har Ankestyrelsen vurderet, at der har manglet væsentlige eller afgørende oplysninger. I disse tilfælde har Ankestyrelsen vurderet, at der har manglet så væsentlige

oplysninger, at afgørelsen ville blive ændret, og sagen hjemvist til fornyet behandling, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen.

Udover manglende lægelige oplysninger, er det Ankestyrelsens opfattelse, at et mangelfuldt oplysningsgrundlag ofte skyldes indforstået sagsbehandling. Det vil sige, at sagsbehandleren glemmer at skrive i journalerne, hvad der for sagsbehandleren er indlysende oplysninger. Det kunne for eksempel være, hvad borgeren fejler, eller hvorfor der er søgt om boligindretningen. Eksempelvis har en kommune i forbindelse med indsendelse af sagen til undersøgelsen anført, at kommunen har givet mundtligt tilsagn til en bevilling af boligindretning, men at dette tilsagn ikke er journaliseret.

Det er generelt vanskeligt for en ny sagsbehandler eller en anden myndighed at sætte sig ind i en sag, hvis der er høj grad af indforstået sagsbehandling i sagen. Udover, at det ofte betyder mangelfulde oplysninger, er det også et problem, at flere af disse sager fremstår så rodede og ustrukturerede, at det er nødvendigt at læse sagen flere gange for at få sammenhæng i alle oplysninger. Det er derfor vigtigt, at kommunen er opmærksom på, at det kan tage uforholdsmæssigt lang tid for en ny sagsbehandler eller en anden myndighed, at få overblik over en tilstrækkelig oplyst, men ustruktureret og rodet sag.

Ankestyrelsen anbefaler, at der indhentes og nedskrives væsentlige oplysninger i sagen.

3.2.2 Sagseksempler

Eksempler på sager, hvor oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt

Sag nr. 066 En 61 årig kvinde har følger efter blodprop i form af nedsat gangfunktion. Derudover har hun følger af et tidligere alkoholmisbrug i form af balanceforstyrrelser. Hun er faldet flere gange, og kan ikke ved egen hjælp komme op ad trappen i hjemmet. Hun har derfor søgt om en trappelift. Kommunen indhenter oplysninger fra kvindens læge, herunder specifikt en vurdering af, om hun psykisk og kognitivt evner en selvstændig betjening af en trappelift. Her udover får kommunen lægens vurdering af kvindens demens tilstand, og hvordan denne forventes at udvikle sig.

Ankestyrelsen vurderer, at oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt. Der foreligger en helbredsattest i sagen, som meget præcist redegør for patientens sygdomsforløb, herunder udsigten til progression og oplysninger om, hvorvidt kvinden kan betjene en trappelift. Herudover indeholder sagen en god beskrivelse af kvindens bolig inklusiv billeder af trappeforholdene.

Sag nr. 039 En 44 årig mand har varig funktionsnedsættelse efter blødning i hjernestammen. Familien består af manden, hans hustru og deres to børn på henholdsvis 15 og 17 år. Familien bor i en ejerbolig på 123 km² fordelt i 3 plan. Kommunen har udarbejdet en grundig aktivitets- og funktionsanalyse, som både indeholder oplysninger og beskrivelser af borgerens helbredsmæssige forhold samt de bolig-mæssige forhold. Derudover vurderinger af fremtiden og mandens behov i forhold til hvert enkelt rum i boligen.

Ankestyrelsen vurderer, at oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt. Aktivitets- og funktionsanalysen gør den ellers omfattende sag let tilgængelig og overskuelig, og sikrer at alle oplysninger og vurderinger er med.

Sag nr. 071 En 10 årig dreng fik konstateret muskelsvind i svær grad, og fik bevilget hjælp til en anden bolig efter servicelovens § 116, stk. 2, da familien boede i et to plans hus med børneværelser ovenpå. Der var en god og åben dialog mellem kommunen og familien lige fra begyndelsen om en løsning af familiens behov. Det fremgik tydeligt af sagen, hvad drengen fejlede.

Ankestyrelsen vurderer, at oplysningsgrundlaget er tilstrækkeligt. Der var tale om en progredierende sygdom, og i sagen var det grundigt beskrevet, hvordan sygdommen forventedes at udvikle sig. Derudover er der en beskrivelse af, hvorfor familien ikke kunne blive i deres tidligere bolig, og hvordan kommunen sammen med familien arbejdede for at finde den bedste og billigste løsning.

Eksempler på sager, hvor oplysningsgrundlaget IKKE er tilstrækkeligt

Sag nr. 111 En 67 årig kvinde bevilges ombygning af sit badeværelse. Det er ikke muligt at se i sagen, hvorfor og hvornår kvinden har søgt om ombygningen. Det fremgår af sagen, at kvinden har sclerose, og at hun er kørestolsbruger, men der er ingen beskrivelse af hendes øvrige funktionsniveau. Der er heller ingen beskrivelse af boligen, og det fremgår ikke, hvorfor det er nødvendigt med et nyt badeværelse. Der foreligger heller ikke nogen afgørelse i sagen. Sagsakterne omhandler alene selve bygningsprocessen.

Ankestyrelsen vurderer, at oplysningsgrundlaget ikke er tilstrækkeligt og sagen ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen. Det er ikke muligt på baggrund af sagens akter at vurdere, om boligindretningen er bevilliget i overensstemmelse med lovgivningen og praksis.

Sag nr. 103 En 63 årig kvinde med kroniske smerter i ryg og lænd bevilliges ændringer i køkkenet i form af hævelse og montering af ny bordplade samt flytning af køkkenvask og opvaskemaskine. Der er ingen beskrivelser i sagen af kvindens bolig og funktionsevne i øvrigt.

Ankestyrelsen vurderer, at oplysningsgrundlaget ikke er tilstrækkeligt, og sagen ville blive ændret eller hjemvist, hvis det havde været en klagesag i Ankestyrelsen. Oplysningsgrundlaget i sagen er ikke tilstrækkeligt til at vurdere, om den ansøgte boligindretning af køkkenet er nødvendig.

3.2.3 Dokumentation for funktionsnedsættelsen

En del af oplysningsgrundlaget er, at der skal foretages en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang funktionsevnen er nedsat, hvordan borgeren klarer dagligdagen og hvordan borgeren selv ønsker at indrette sin tilværelse. Der er derfor foretaget en vurdering af i hvilket omfang, der er dokumentation for funktionsnedsættelsen.

I 94 procent af sagerne er funktionsnedsættelsen dokumenteret i høj eller i nogen grad og kun i en enkelt sag er der ingen dokumentation for funktionsnedsættelsen, *jf. tabel 3.3*.

Tabel 3.3 Der er dokumentation i sagen for funktionsnedsættelsen

	Antal	Procent
I høj grad	84	58
I nogen grad	53	36
I ringe grad	8	5
Nej	1	1
I alt	146	100

Kommunerne er som udgangspunkt gode til at dokumentere borgerens funktionsnedsættelser. I de 36 procent af sagerne hvor dokumentationen kun foreligger i nogen grad, er det oftest lægelige oplysninger, der mangler som dokumentation for funktionsnedsættelsen.

3.2.4 Sagseksempler

Eksempler på sager, hvor der er tilstrækkeligt dokumentation for funktionsnedsættelsen i sagerne

Sag nr. 079 En 44 årig kvinde har efter et trafikuheld fået foretaget en mislykket operation af sin ene fod. Det medfører, at hun har svære smerter i foden, forårsaget af fejlstilling, og kan derfor ikke gå på trapper. Hun søger kommunen om en stolelift.

Kommunen har indhentet statusbeskrivelse fra egen læge til belysning af funktionsnedsættelsen, herunder en vurdering af den fremtidige prognose af funktionsevnen. Derudover er der indhentet lægelige oplysninger fra hospitalet, og sagen er forelagt rådgivende lægekonsulent.

Ankestyrelsen vurderer, at der er tilstrækkelig dokumentation for funktionsnedsættelsen i sagen. Kommunens indhentede lægelige oplysninger og drøftelser med en rådgivende lægekonsulent, dokumenterer i høj grad kvindens funktionsnedsættelse.

Eksempler på sager, hvor der IKKE er tilstrækkeligt dokumentation for funktionsnedsættelsen i sagerne

Sag nr. 156 En 71 årig kvinde der sidder i kørestol som følge af apopleksi. Kvinden bor på et plejecenter, men hendes børn mener, at hun har fået det bedre, og derfor skal hun hjem. Hun beskrives som plejkrævende, men herudover er der ingen funktionsbeskrivelse.

Ankestyrelsen vurderer, at der ikke er tilstrækkelig dokumentation for funktionsnedsættelsen i sagen. Kommunens oplysningsgrundlag for funktionsbeskrivelsen er i ringe grad beskrevet. Ankestyrelsen kan på det manglende dokumentationsgrundlag ikke vurdere, hvilke boligindretninger der er nødvendige.

Sag nr. 096 En 9årig dreng bevilges en stolelift. Der er ingen lægelige oplysninger i sagen og ingen beskrivelse af hans funktionsevne. Det fremgår ikke af sagen, hvad han fejler.

Ankestyrelsen vurderer, at der ikke er tilstrækkelig dokumentation for funktionsnedsættelsen i sagen. Ankestyrelsen kan ikke vurdere, om stoleliften er nødvendig, når der ikke er en beskrivelse af, hvad drengen fejler og en beskrivelse af hans funktionsniveau.

3.2.5 Dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen eller hjælp til anden bolig

Udover dokumentation for funktionsnedsættelsen skal oplysningsgrundlaget også indeholde dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen. Der skal derfor foretages en analyse med en beskrivelse af den eksisterende bolig, borgerens funktionsevne i relation til boligen og andre særlige forhold, som kan have betydning for den fremtidige boligsituation.

I 91 procent af sagerne har kommunerne dokumenteret at boligindretningen eller hjælpen til anden bolig har været nødvendig. I 9 procent er dette i ringe grad eller slet ikke dokumenteret, *jf. tabel 3.4*.

Tabel 3.4 Dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen eller hjælp til anden bolig

	Antal	Procent
I høj grad	92	63
I nogen grad	41	28
I ringe grad	8	6
Nej	5	3
I alt	146	100

3.2.6 Sagseksempler

Eksempler på sager, hvor der er tilstrækkeligt dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen eller hjælp til anden bolig

Sag nr. 120 En 84 årig kvinde med følger efter brud på håndleddet, har vedvarende nedsat kraft i hånden. Kvinden søger derfor om en automatisk døråbner.

Hoveddøren til bygningen er 1 meter bred, stor og tung. Kvinden kan kun benytte døren, hvis en anden person åbner den for hende. Hun kan i hverdagen gå gennem parkeringshus og gennem ISO og derfra ud på gaden, men hun kan ikke komme på ud på gaden lørdag efter klokken 17 og søndag hvor ISO har lukket. En Automatisk døråbner er nødvendig, for at kvinden selv kan komme til og fra sin bolig.

Ankestyrelsen vurderer, at der er tilstrækkelig dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen. Beskrivelsen af adgangsforholdene sammenholdt med kvindens funktionsnedsættelse dokumenterer, at boligindretning i form af automatisk døråbner er en nødvendighed.

Sag nr. 037 En 68 årig mand har fået amputeret højre underben, som følge af svær sukkersyge. Manden har i 1992 fået bevilget ændring af sit badeværelse, men flytter nu til en anden bolig. Han søger derfor igen om ændring af badeværelsesforholdene. Sagen indeholder en aktivitets- og funktionsanalyse, som beskriver badeværelsets indretning i den nye bolig, mandens behov og hvilke ændringer, der er nødvendige for at opfylde behovene.

Ankestyrelsen vurderer, at der er tilstrækkelig dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen, da analysen, som kommunen har foretaget, i høj grad dokumenterer nødvendigheden af boligindretningen. Analysen er skematisk opbygget og indeholder både en beskrivelse af borgerens helbredsforhold, behov for hjælpemidler og borgerens boligmæssige forhold. Herunder en beskrivelse af boligens forskellige rum og funktioner. Hvert rum beskrives i forhold til problemanalyse og løsningsforslag.

Eksempler på sager, hvor der IKKE er tilstrækkeligt dokumentation nødvendigheden af boligindretningen eller hjælp til anden bolig

Sag nr. 122 En 54 årig kvinde fik konstateret sclerose i 1999. Der er ingen beskrivelse af hendes aktuelle funktionsniveau i sagen. I journalen fremgår det alene, at kommunen i 2006 var på hjemmebesøg, og at huset blev gennemgået. Herefter ligger der et tilbud på etablering af handicapbadeværelse i det tidligere gæstebadeværelse.

Ankestyrelsen vurderer, at der ikke er tilstrækkelig dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen, da der ikke foreligger en beskrivelse af huset og hvorfor det er nødvendigt at lave gæstebadeværelset om til handicapbadeværelse. Sagen mangler i høj grad dokumentation for nødvendigheden af boligindretningen.

Sag nr. 124 Kommunen træffer afgørelse om at medfinansiere erhvervelsen af en ny ejendom på grund af en dreng med muskelsvind. Der er ingen beskrivelser af familiens tidligere bolig, herunder hvorfor det er nødvendigt at anskaffe anden bolig til familien. Der er heller ingen beskrivelse af, hvilke behov den nye bolig skal opfylde.

Ankestyrelsen vurderer, at der ikke er tilstrækkelig dokumentation i sagen for nødvendigheden af hjælp til anskaffelse af anden bolig.

3.2.7 Inddragelse af borgeren i sagens forløb

Ligesom kommunerne i høj grad har dokumentation i sagerne for de afgørelser de har truffet, har de også i høj grad inddraget borgerne i forløbet, nemlig i 90 procent af sagerne. I 7 procent af sagerne har borgeren været inddraget i nogen grad, og i 3 procent af sagerne har kommunerne i ringe grad inddraget borgeren i forløbet. I en enkelt sag har borgeren slet ikke været inddraget, *jf. tabel 3.5*.

Tabel 3.5 Inddragelse af borgeren i sagens forløb

	Antal	Procent
I høj grad	131	90
I nogen grad	11	7
I ringe grad	3	2
Nej	1	1
I alt	146	100

Ved vurderingen af sagerne har det ikke været et krav, at borgeren selv skulle inddrages. I flere af sagerne har det, på grund af borgerens helbred, været nødvendigt at kommunikere med borgerens nærmeste pårørende. Dette sidestiller Ankestyrelsen med, at borgeren har været inddraget i sagen, idet en borger ved samtykke kan lade sig repræsentere af en anden.

I de sager hvor det er vurderet af Ankestyrelsen, at borgeren i ringe grad eller slet ikke har været inddraget, er resultatet et udtryk for, at det ikke fremgår af sagen, at der har været kontakt med borgeren eller dennes nærmeste pårørende. Dette er formentligt fordi, der ikke er noteret noget om det i sagen. Det er svært at forestille sig, at der gennemføres boligindretninger i borgerens hjem, uden borgeren selv har medvirket til det.

3.2.8 Sagseksempler

Eksempel på sag hvor borgeren i høj grad har været inddraget i sagens forløb

Sag nr. 071 En 10 årig dreng fik konstateret muskelsvind i svær grad, og fik bevilget hjælp til en anden bolig efter servicelovens § 116, stk. 2, da familien boede i et to plans hus med børneværelser ovenpå. Der var en god og åben dialog mellem kommunen og familien lige fra begyndelsen om en løsning af familiens behov. Da det blev besluttet, at det var nødvendigt, at flytte til en anden bolig blev familien inddraget i byggemøder, orienteret om kommunens dialog med tredjepart, eks. tekniske myndigheder. Kommunen sendte løbende orienteringsbreve til familien, når der

var indkommet nye tilbud eller oplysninger til sagen. Desuden ses det af journalakterne, at der ofte har været telefonisk kontakt mellem borgeren og kommunen, ligesom der har været holdt flere hjemmebesøg.

Ankestyrelsen vurderer, at borgeren i høj grad har været inddraget og informeret under sagsforløbet og dermed haft mulighed for både at forstå processen, og fået indflydelse under forløbet.

Eksempel på sag hvor borgeren IKKE har været inddraget i sagen.

Sag nr. 086 En 50 årig kvinde med skrøbelig psyke og smerter i bevægeapparatet bevilges en bordovn. I sagen foreligger ingen beskrivelser generelt. Der derfor heller ingen beskrivelser af omfanget af dialogen med borgeren.

Ankestyrelsen vurderer, at borgeren ikke har været inddraget i tilstrækkeligt grad. Det fremgår ikke af journalakterne eller sagen i øvrigt, om der har været kontakt til borgeren.

4 Formel vurdering af sagerne

Ved den formelle vurdering af sagerne har Ankestyrelsen set på kommunernes sagsbehandlingstider, hvilken form afgørelserne har, samt om kommunerne har vedtaget generelle retningslinjer på området for boligindretning.

De kommuner som har vedtaget generelle retningslinjer, er blevet bedt om at indsende disse sammen med sagerne, hvorefter Ankestyrelsen har vurderet, hvorvidt disse retningslinjer er i overensstemmelse med lovgivning og praksis.

4.1 Sagsbehandlingstid

Det er relevant at tale om to sagsbehandlingstider ved boligindretningssager. Den ene, er sagsbehandlingstiden fra kommunen modtager borgerens ansøgning om boligindretningen, og indtil kommunen har taget stilling til ansøgningen, dvs. enten bevilger boligindretningen eller giver afslag. Den anden sagsbehandlingstid, er den tid, der går fra kommunen træffer afgørelse om bevilling af en eller flere boligindretninger og til den/de står færdige og er klar til brug.

I undersøgelsen har det alene været muligt, at vurdere sagsbehandlingstiden fra kommune har modtaget borgerens ansøgning, og indtil bevillingen er givet. Det har ikke været muligt at se i sagerne, hvor lang tid der er gået, fra kommunen traf afgørelsen om bevilling, og indtil boligindretningen står færdig.

Den sagsbehandlingstid, som fremgår af undersøgelsen er således alene sagsbehandlingstiden fra kommunen modtager borgerens ansøgning og indtil kommunen træffer afgørelse om bevilling.

Af de 146 vurderede sager har sagsbehandlingstiden i over halvdelen af sagerne, svarende til 55 procent, været under et halvt år, heraf 18 procent under 1 måned. Dette er beregnet ud fra tidspunktet for påbegyndelse af sagen/ansøgningen modtages til den endelige afgørelse om

bevilling er truffet. I 3 procent af sagerne er der fra sagens opstart til afgørelsestidspunktet gået over 2 år, *jf. tabel 4.1.*

Tabel 4.1 Sagsbehandlingstid og bevillingens størrelse i kroner

	Over 1.000.000	Over 500.000	Over 250.000	Over 100.000	Over eller lig med 50.000	Under 50.000	I alt antal	I alt procent
Under ½ år	2	1	1	8	21	47	80	55
½ til 1 år	3	1	5	5	0	9	24	16
Mellem 1 og 2 år	1	1	5	1	1	2	11	7
Over 2 år	2	0	0	2	0	0	5	3
Uoplyst	1	1	3	2	8	11	26	18
I alt	9	4	14	18	30	69	146	100

Årsagen til de mange uoplyste skyldes at tidspunkt for påbegyndelse til afgørelse ikke fremgår af sagen

Det er Ankestyrelsens vurdering, at sagsbehandlingstiden for sagerne generelt set er ganske fornuftig. Der er dog en del sager, hvor det ikke har været muligt at måle sagsbehandlingstiden. Årsagen er manglende journalføring, hvor det ikke fremgår af sagen, hvornår den er påbegyndt, hvornår der er truffet afgørelse eller, hvornår den er afsluttet.

Som nævnt har det ikke været muligt at måle den samlede sagsbehandlingstid, det vil sige den sagsbehandlingstid fra, hvor kommunen træffer afgørelsen om boligindretning, og indtil boligen er færdig. Sagerne har desværre ikke givet nogen fornemmelse af, hvor lang tid der normalt går, indtil en boligindretningen står færdig til borgeren. Af en enkelt sag fremgår det, at kommune har en intern regel som siger, at arbejdet skal være iværksat senest 3 måneder efter bevillingen af boligindretningen er givet. Dette fremgår samtidig af bevillingsbrevet.

Ankestyrelsen anbefaler, at kommunerne tager stilling til hvor lang tid, der må gå før bevillingen iværksættes.

4.2 Vurdering af formelle regler i øvrigt

I 54 procent af sagerne foreligger der en skriftlig afgørelse. I 39 procent ligger afgørelsen som et skriftligt notat i kommunens journal. I 6 procent af sagerne har afgørelsen anden form, som for eksempel en mundtlig orientering til borgeren. I 2 sager foreligger der ingen afgørelse, *jf. tabel 4.2.*

Tabel 4.2 Afgørelsens form

	Antal	Procent
Skriftlig afgørelse	79	54
Skriftligt notat i kommunens journal	57	39
Anden form	8	6
Ingen afgørelse foreligger	2	1
I alt	146	100

Der er ingen lovgivningsmæssige formkrav til, hvordan en afgørelse skal træffes overfor borgeren. En mundtlig afgørelse er ligeså gyldig som en skriftlig afgørelse. Der er dog større sandsynlighed for, at der opstår uenigheder mellem borgeren og kommunen om, hvad det er der er bevilget, når der ikke foreligger en skriftlig afgørelse.

Det er i overraskende få sager (54 procent), at afgørelse træffes skriftligt.

Dette problematiseres af, at det er sager, som ofte har haft en længere proces, hvor der har været drøftet forskellige muligheder og løsninger, og hvor borgerens ønsker kan have afvejet noget fra den endelige bevilling. Borgeren kan derfor let komme i tvivl om, hvad det egentlig er, der er bevilget, og uden en skriftlig afgørelse kan det fremstå usikkert om borgeren har fået fuldt ud medhold i afgørelsen, og dermed om der er givet relevant information om klageadgang. Ankestyrelsen ser generelt også en del sager, hvor der er opstået uenighed mellem borger og kommune om, hvad bevillingen præcist drejede sig om.

Ankestyrelsen anbefaler, at der træffes skriftlige afgørelser med præcist indhold af bevillingen. Således undgås der tvivl om afgørelsens indhold senere i sagens forløb.

I de sager, hvor kommunerne ikke sender en skriftlig afgørelse til borgeren er de til gengæld gode til at få noteret i journalakterne, hvilken bevilling, der er givet, hvilket også fremgår af tabel 3.2.

I 96 procent af sagerne fremgår det i høj eller nogen grad hvilken afgørelse der er truffet. I 5 procent fremgår det i ringe grad eller slet ikke, *jf. tabel 4.3.*

Tabel 4.3 Det fremgår det af sagen, hvilken afgørelse der er truffet

	Antal	Procent
I høj grad	119	82
I nogen grad	20	14
I ringe grad	4	3
Nej	3	2
I alt	146	100

Kommunerne får i mange tilfælde ikke henvist klart og præcist til hjemlen for afgørelsen. I 35 procent af sagerne er der henvist helt korrekt til lov, paragraf og stykke. I 45 procent af sagerne fremgår det, efter hvilken lov og paragraf bevillingen er givet, men der mangler henvisning til enten stk. 1 eller stk. 2. I 20 procent fremgår det i ringe grad eller slet ikke af sagerne efter hvilken hjemmel, bevillingen er ydet, *jf. tabel 4.4.*

Tabel 4.4 Det fremgår af sagen, med hvilken hjemmel afgørelsen er truffet

	Antal	Procent
I høj grad	51	35
I nogen grad	66	45
I ringe grad	6	4
Nej	23	16
I alt	146	100

4.3 Vurdering af kommunens generelle retningslinjer

I indkaldelsesbrevet til undersøgelsen bad Ankestyrelsen kommunerne medsende eksisterende retningslinjer på området for boligindretning. Af de 16 deltagende kommuner har 44 procent vedtaget og medsendt retningslinjer og i 56 procent har kommunerne ikke vedtaget eller medsendt retningslinjer, *jf. tabel 4.5.*

Tabel 4.5 Kommunen har vedtaget retningslinjer på området?

	Antal	Procent
Ja	7	44
Nej	9	56
I alt	16	100

Ved vurderingen af kommunernes generelle retningslinjer har Ankestyrelsen både haft fokus på at vurdere, om disse er i overensstemmelse med lovgivningen og se på, om det, at en kommune har vedtaget generelle retningslinjer på området, har betydning for rigtigheden og kvaliteten af kommunens sager.

De retningslinjer som er medsendt, har både været sagsbehandlervejledninger og fortolkende retningslinjer.

Sagsbehandlervejledningerne er ofte en manual, som beskriver hvordan sagen skal behandles, herunder hvilke oplysninger, der skal indhentes. Når der ses nærmere på, om kommunen har vedtaget retningslinjer på området i forhold til sagernes korrekthed, så er der en tendens til, at størstedelen af de sager, hvori der er fundet fejl, også er de kommuner som ikke har udarbejdet retningslinjer på området. Det kan derfor tyde på, at retningslinjer på området kan bidrage til større korrekthed i sagerne. De kommuner, som har udarbejdet retningslinjer, er ligeledes de kommuner, som har mest struktur og overskuelige sager.

Ankestyrelsen anbefaler, at kommunerne udarbejder en støtte/sagsbehandlervejledning, eventuelt en aktivitets og funktionsanalyse til brug for sagsbehandlingen. Dette har særligt sin fordel ved behandling af tunge boligsager, hvor der ofte ligger mange oplysninger, og hvor det derfor har stor betydning at sagen fremstår overskuelig.

Flere kommuner, har også udarbejdet fortolkende retningslinjer, som angiver nogle standarder for, hvad der kan tilkendes og hvornår. Eksempler på dette kan være standardstørrelse på rum eller bolig, betingelser for bevilling af automatiske døråbnere, eller fjernelse af dørtrin. Disse retningslinjer fremstår oftest som gode og udførlige arbejdsredskaber for kommunens sagsbehandlere. Det kunne dog godt ønskes, at det fremgik tydeligere af vejledningerne, at disse alene er udgangspunkter, og at der altid skal foretages en konkret og individuel vurdering i hver enkelt sag.

Eksempler på generelle retningslinjer, der ikke er i overensstemmelse med loven

En enkelt kommune har fremsendt generelle retningslinjer, som ikke på alle punkter er i overensstemmelse med lovgivningen. Kommunen har fastsat retningslinjer for, hvordan konkrete områder skal behandles.

Det fremgår for eksempel af kommunens retningslinjer, med hensyn til reetablering ved fjernelse af badekar, at der ikke reetableres. Det fremgår dog ikke af retningslinjerne, hvordan kommunen forholder sig i de situationer, hvor eksempelvis en udlejer nægter at give

samtykke til fjernelsen, hvis ikke der efterfølgende sker reetablering. Hvis det i de situationer betyder, at det er den handicappede selv, der skal reetablere, er retningslinjerne ikke i overensstemmelse med loven. Det samme gør sig gældende, hvis kommunen undlader at fjerne badekaret, til trods for at den handicappede opfylder bevillingen – så er der tale om en retsstridig retningslinje.

Det andet eksempel hvor kommunens retningslinjer ikke er i overensstemmelse med loven, er med hensyn til automatiske døråbnere: Kommunen har vedtaget, at der kun kan bevilges automatiske døråbnere, hvis problemet ikke kan løses ved a) udlevering af nøgler til et begrænset antal personer, som kommer regelmæssigt i hjemmet, b) at undlade at låse døren i kortere tidsrum, c) at nøglen placeres et aftalt sted. Disse 3 betingelser er i strid med loven. Formålet med bevilling af en automatisk døråbner er, at den handicappede kan komme ud og ind af døren, når han ønsker det og ikke skal være afhængig af, om andre kan hjælpe ham.

Bilag 1 Metode

1.1 Generelt om praksisundersøgelser

Ankestyrelsen, beskæftigelsesankenævnene og de sociale nævn har en forpligtelse til at koordinere, at afgørelser, der kan indbringes for Ankestyrelsen og nævnene, træffes i overensstemmelse med lovgivningen og praksis. Om lovgrundlaget henvises til §§ 76 – 79a Socialministeriets lovebekendtgørelse nr. 877 af 3. september 2008 og §§ 39 – 45 i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 768 af 27. juni 2007 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Ankestyrelsen har ansvaret for praksiskoordineringen på landsplan, mens nævnene har ansvaret på regionalt plan. Praksisundersøgelser er et redskab, som benyttes med henblik på at få klarhed over, om myndighedernes afgørelser er i overensstemmelse med lovgivningen og med henblik på at sikre ensartethed og ligebehandling på landsplan. Hvis undersøgelserne afdækker fejl og mangler i sagsbehandlingen, giver praksisundersøgelserne et grundlag for at målrette den fremadrettede vejledningsindsats.

Ved en praksisundersøgelse indkalder Ankestyrelsen et antal sager fra underinstanserne og foretager en gennemgang af disse med henblik på en legalitetsvurdering. Legalitetsvurderingen indebærer dels en materiel vurdering af afgørelsernes rigtighed i forhold til lovgivning og Ankestyrelsens praksis, dels en formel vurdering af sagerne i forhold til de forvaltningsretlige regler.

1.2 Udvælgelse af stikprøven

Praksisundersøgelser gennemføres som en stikprøve. Undersøgelsen tager ikke sigte på at vurdere praksis i den enkelte kommune, men udvalgte hovedresultater er offentliggjort på kommuneniveau. Kommunens resultat vil senere danne grundlag for en benchmarking¹ af kvaliteten i kommunernes sagsbehandling.

Kommunerne får en konkret tilbagemelding på de enkelte sager i forbindelse med Ankestyrelsens afrapportering af den enkelte praksisundersøgelse.

¹ Der kan læses om benchmarkingprojektet i Ankestyrelsens rapport "*Benchmarking af kommunernes sagsbehandling*", Ankestyrelsen, 2006 på www.ast.dk

Følgende 16 kommuner er udvalgt til at indsende sager til denne praksisundersøgelse:

Guldborgsund, Lejre, Ringsted, Viborg, Holstebro, Struer, Odense, Svendborg, Langeland, Vejen, Mariager Fjord, Morsø, Gentofte, Lyngby-Taarbæk, Egedal, Halsnæs.

De udvalgte kommuner indgår alle i en tre-årsplan om deltagelse i Ankestyrelsens og nævnenes praksisundersøgelser. Treårs-planen bygger på en inddeling af samtlige kommuner i tre grupper. Hver gruppe indgår i praksisundersøgelser hvert tredje år. Det vil sige, at kommunerne i denne undersøgelse er valgt blandt 30 kommuner, som alle indgår i praksisundersøgelser i 2009. Kommunegrupperne er udvalgt med vægt på spredning i forhold til geografisk beliggenhed samt indbyggerstørrelse.

Kommunerne er bedt om at indsende 10 sager ud fra følgende kriterier:

- afgørelsen skulle være truffet efter 1. januar 2007
- der skulle være truffet afgørelse efter § 116 stk. 1 eller 2
- afgørelsen måtte ikke være anket

Med 10 indkaldte sager fra hver kommune, er der indkaldt i alt 160 sager.

2 af de indsendte sager var ikke omfattet af undersøgelsestemaet, idet den ene sag var en klagesag, påklaget til de sociale nævn. Den anden sag hørte ikke under § 116 om boligindretning, men § 112 om hjælpemidler. 12 sager blev ikke indsendt. 14 sager indgår således ikke i praksisundersøgelsen, som herefter i alt omfatter 146 sager.

Sagerne er tilfældigt udvalgt ved, at kommunerne er blevet bedt om at udvælge sagerne, så den første sag vedrører den økonomisk mest tunge sag, den anden sag som næst økonomisk mest tunge så fremdeles indtil det relevante antal sager er fundet. Denne udvælgelsesmetode er valgt på baggrund af, at mange sager om boligindretning drejer sig om småting som opsættelse af greb i badeværelser og fjernelse af dørtrin. Det vurderes, at det ville være uinteressant hvis der alene skulle efterprøves sager af denne karakter, da det er de forholdsvis få men omfattende sager om boligindretninger, der giver udfordringerne i kommunerne.

På grund af udvælgelsesmetoden er der således ikke tale om et fuldstændig repræsentativt udsnit af hvilke borgere, der modtager hjælp til boligindretning. F.eks. findes, der mange sager i kommunerne om opsætning af greb på badeværelser og ved indgangsdøre hos ældre mennesker, som ikke er med i denne undersøgelse. I kapitel 2 er der givet en karakteristik af hvilke borgere, der modtager hjælp til boligindretning - denne karakteristik viser ikke et generelt billede, men udelukkende et billede af de sager som vurderes i denne praksisundersøgelse.

1.3 Måleskema

I forbindelse med vores vurdering af de indsendte sager anvendes et måleskema, hvor der indgår de målelementer, som er relevante for den konkrete praksisundersøgelse. Så vidt muligt er graderede svarmuligheder anvendt i vurderingerne. Det giver mulighed for et mere nuanceret billede af sagsbehandlingen og mulighed for bedre tilbagemelding til kommunerne.

For at styrke grundlaget for dialogen og samarbejdet med kommunerne har vi ligeledes bedt kommunerne om at udfylde et måleskema for 3 af de 10 indsendte sager.

Ankestyrelsen fremsender de udfyldte måleskemaer til den enkelte kommune i forbindelse med afrapportering af praksisundersøgelsen.

Bilag 2 Regelgrundlag og vejledning

2.1 Lov om social service

§ 116. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedret egnet som opholdssted for den pågældende.

Stk. 2 I de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp efter stk. 1 ikke er tilstrækkeligt til at gøre boligen egnet som opholdssted, kan kommunalbestyrelsen yde hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden bolig til personer med betydelig varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det er en betingelse, at der ikke kan anvises anden bolig, som dækker den pågældendes behov.

Stk. 3 Personer, der modtager social pension, kan ikke få hjælp efter stk. 2 medmindre det drejer sig om personer, der har en hjælpeordning efter § 96.

Stk. 4 Indenrigs- og socialministeren fastsætter i en bekendtgørelse nærmere regler om, hvilket omfang hjælp efter stk. 1 og 2 skal tilbagebetales, herunder i hvilket omfang det tilbagebetalingspligtige beløb kan sikres ved pant i ejendommen.

2.1 Uddrag af vejledning om hjælpemidler, biler og boligindretninger med videre

(vejledning nr. 6 til serviceloven)

Afsnit IV
Støtte til boligindretning og boligskift

Afsnit IV

Støtte til boligindretning og boligskit

Generelt

280. Der vil efter servicelovens § 116 kunne gives hjælp til indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

I de ganske særlige tilfælde, hvor hjælp til boligindretning ikke er tilstrækkelig til at gøre boligen bedre egnet som opholdssted, kan der til personer med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne gives hjælp til dækning af udgifter til anskaffelse af anden egnet bolig.

Hjælpen anses for nødvendig, når en boligændring eller et boligskit set i forhold til ansøgerens funktionsevne skønnes at kunne afhjælpe eller i betydelig grad formindske de boligmæssige ulemper ved ophold i eget hjem.

Det er ikke funktionsnedsættelsens art eller omfang, der er det afgørende, men i hvilken udstrækning indretningen af boligen hindrer, at ansøgeren kan fungere i eget hjem med sin funktionsnedsættelse. Dette vil bero på en samlet vurdering, som inkluderer alle væsentlige forhold af betydning for sagen, herunder blandt andet ansøgerens sociale og helbredsmæssige forhold.

Formål

281. Formålet med hjælp til boligindretning eller skift af bolig er at medvirke til, at en person med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne og dennes familie kan leve et almindeligt liv som andre på samme alder og i samme livssituation.

Samtidig skal hjælpen medvirke til at gøre ansøgeren mere selvhjulpne og dermed mindre afhængig af andres bistand i dagligdagen, ligesom hjælpen også kan være med til at lette andres arbejde i forhold til ansøgeren.

Formålet med hjælp til boligindretning eller skift af bolig er også at medvirke til, at børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne får mulighed for at blive i hjemmet hos familien og dermed undgå at blive anbragt udenfor hjemmet.

Sigtet med hjælp til boligindretning eller boligskit er at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende.

Økonomiske forhold

282. Hjælp til boligindretning eller skift af bolig gives efter behov uden hensyn til ansøgerens økonomiske forhold, indkomst og formue. Personer, der modtager social pension, kan dog ikke få hjælp til boligskit, medmindre det drejer sig om personer, der har en hjælpeordning efter servicelovens § 96, jf. nedenfor.

Hjælp til boligindretning og boligskit er skattefri.

Afgørelseskompetence

283. Det er kommunen, der træffer afgørelse om hjælp til boligindretning eller boligskit.

Iværksættelse før bevilling

284. Der kan normalt ikke gives hjælp til boligindretning og/eller boligskit, der er iværksat før bevilling foreligger, jf. SM O-19-97 - »Ankestyrelsen lagde ved sin afgørelse til grund, at det var et almindeligt princip i bistandsloven, at ansøgning skulle indgives og bevilling modtages, forinden anskaffelsen.

Der kunne således normalt ikke gives hjælp, når arbejdet var iværksat, inden bevilling forelå.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at ansøgeren udtrykkeligt var gjort bekendt med konsekvenserne af, at ansøger selv iværksatte arbejdet, inden bevillingen forelå, og at arbejdet ikke kunne anses for uopsætteligt.«

Kommunen skal tage konkret stilling til, om det almindelige princip skal fraviges.

Vurdering af behovet

Generelt

285. Når kommunen tager stilling til en ansøgning om boligindretning eller boligskit, er det vigtigt, at der foretages en samlet vurdering af ansøgerens behov, samt at der anlægges en helhedsvurdering af sagen.

I forbindelse med behandlingen af en ansøgning om boligændring eller boligskit bør der også lægges vægt på et ønske fra ansøgeren om at kunne klare sig selvstændigt.

Det bør endvidere indgå i overvejelserne, om det er hensigtsmæssigt at yde anden form for støtte, fx personlig og praktisk hjælp, hjælp til anskaffelse af hjælpemidler eller forbrugsgoder, i stedet for eller som supplement til en eventuel boligindretning eller boligskit.

Afgørelser om mindre ændringer af den eksisterende bolig kan som oftest træffes på grundlag af dels en ansøgning, dels de helbredsmæssige oplysninger. Dette gælder fx ved fjernelse af dørrin, opsætning af greb på badeværelse og ved trappe etc.

I andre tilfælde, hvor en ansøgning om boligindretning eller skift af bolig kan resultere i mere omfattende og bekostelige om- eller tilbygninger eller boligskitssituationer, må der ofte tilvejebringes en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang funktionsevnen er nedsat, hvordan ansøgeren i øvrigt klarer sin dagligdag, og hvorledes ansøgeren selv ønsker at indrette sin tilværelse. Dette gælder fx ved anvisning af en anden egnet bolig eller, hvis dette ikke kan lade sig gøre ved anskaffelse af en ejerbolig.

Hvilken løsningsmulighed, der i den enkelte situation vil være den bedste løsning, afhænger af en lang række forhold. Se nedenfor under punkterne 286-288.

Det er vigtigt, at kommunens faglige vurderinger, der ligger til grund for sagens afgørelse, fremgår tydeligt for ansøgeren, ligesom det er vigtigt, at kommunen forholder sig konkret til ansøgerens ønsker og behov i forhold til ansøgningen om boligændringer eller boligskit.

Børn

286. Ved vurdering af behov for indretning af den eksisterende bolig eller eventuelt behov for skift af bolig for børn med nedsat funktionsevne skal der blandt andet lægges vægt på, at barnet i videst muligt omfang og med størst mulig selvstændighed kan udføre aktiviteter som andre børn på samme alder.

For børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne bør der samtidig i den samlede vurdering tages højde for barnets forventede fremtidige udvikling og dermed fremtidige behov.

Progredierende (fremadskridende) lidelser

287. Ved progredierende (fremadskridende) sygdomme fx leddegigt, muskelsvind, dissemineret sklerose, ALS (amyotrofisk lateral sklerose) og Spielmeyer-Vogt, vil der ofte være behov for ændring af den eksisterende bolig eller skift af bolig samt en lang række hjælpeforanstaltninger i øvrigt. Det er i den forbindelse vigtigt, at der ikke alene ses på det aktuelle behov, men at der også tages hensyn til den forventede fremtidige udvikling.

Forhold af betydning for afgørelsen

288. Før kommunen træffer en afgørelse i sagen, afklares og beskrives alle væsentlige forhold, og der foretages en helhedsvurdering, som inkluderer alle forhold, der har betydning for sagen.

Der må derfor laves en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang ansøgerens funktionsevne er nedsat, hvordan ansøgeren i øvrigt klarer sin dagligdag, og hvorledes ansøgeren selv ønsker at indrette sin tilværelse.

Dernæst skal der som grundlag for afgørelsen foretages en analyse af, hvad der i den konkrete sag i tilstrækkelig grad er egnet til at tilgodese ansøgerens særlige boligmæssige behov på langt sigt. Analysen skal omfatte ansøgerens eksisterende bolig, ansøgerens funktionsevne med relation til boligen og andre særlige forhold, som i den konkrete sag kan have betydning for ansøgerens fremtidige boligsituation.

Ved afgørelse af sager om foretagelse af mere omfattende og bekostelige ændringer, fx hjælp til etablering af elevator, kran og mindre om- eller tilbygning med henblik på indretning af et værelse eller lignende, påhviler det også kommunen nærmere at undersøge, om en mere hensigtsmæssig eller økonomisk afhjælpning af boligforholdene, eventuelt ved flytning, kan tilvejebringes. Det bør i denne forbindelse tages i betragtning, at boligen skal være egnet til benyttelse gennem et længere tidsrum, og at udgifterne ved ændringen må anses for rimelige i forhold til de opnåede brugsmæssige fordele.

I det følgende angives nogle aspekter, der kan have betydning for den samlede vurdering af sagen. Der er ikke tale om en udtømmende liste. Der kan ofte være tale om komplicerede forhold. Det er derfor ikke muligt at angive alle de aspekter, som kan være nødvendige at medtage ved den samlede vurdering af en sag.

Ved hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1, til indretning af bolig til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når indretning er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for den pågældende, kan følgende aspekter indgå i den samlede vurdering:

- De lovgivningsmæssige muligheder for at give hjælp til boligindretning eller til anskaffelse af en anden egnet bolig.
 - Ansøgerens ønske om at klare sig selvstændigt i egen bolig.
 - Ansøgerens ønsker til boligen, som kan kompensere for hans/hendes funktionsnedsættelse.
 - Om boligændringen skal kombineres med andre hjælpeforanstaltninger, fx personlig og praktisk hjælp, hjælpemidler eller lignende.
 - At forældre med handicap har mulighed for at deltage aktivt i deres børns liv og færden såvel indendørs som udendørs.
 - At børn med handicap har mulighed for aktivt at deltage i familiens liv såvel indendørs som udendørs.
 - At løsningen tager højde for fremtidige ændringer i personens liv, herunder familiens ønske om eventuelt at få flere børn.
 - Hvordan eventuelle pårørendes og handicaphjælperes arbejdsmiljø kan tilgodeses.
 - Den unges overgang fra ung til voksen. Dette kan både have en betydning for såvel den unge selv, som for dennes forældre/familie.
- Vedrørende selve boligen bør følgende forhold vurderes /analyseres:
- Boligens type (ejer, leje, andel mv.).
 - Boligens størrelse og indretning, herunder parkeringsmuligheder, adgangsforhold, affaldssystemer mv.
 - Muligheder for ændring af eksisterende bolig.
 - Boligens stand samt jordbundsforhold på den grund, hvor boligen er beliggende.
 - Boligudgiftens størrelse (fx højere terminsydelse, højere udgifter til el, vand og varme) efter boligændringen, herunder muligheden for at ansøgeren fremover vil have de fornødne økonomiske midler til at betale boligudgiften.

- Boligens placering i forhold til arbejde, skole, netværk, indkøb, befordringsmuligheder mv.
- Fortsat tilknytning til familie eller venner og netværk i nærheden af boligen samt ansøgerens tilknytning til selve området eller til boligen som sådan.

Inddragelse af alle relevante aspekter skal munde ud i, at der i samarbejde mellem sagsbehandler og ansøgeren og dennes eventuelle familie udarbejdes et mål for indsatsen og en beskrivelse af løsningsforslag. Dog under hensyn til de realistiske muligheder kommunen har i de situationer, hvor der opstår behov for boligindretning og/eller boligskit.

Det er vigtigt, at kommunen i forbindelse med sagsbehandlingen vejleder og rådgiver ansøgeren om, hvilken støtte servicelovens § 116 berettiger til.

Indhentelse af relevante oplysninger for sagen

289. Kommunen skal kun indhente oplysninger, som er relevante for sagen.

Dette vil i sager om boligindretning eller skift af bolig fortrinsvis dreje sig om oplysninger om ansøgerens helbredsmæssige, sociale og arbejdsmæssige forhold samt oplysninger om barrierer, som ansøgeren kan støde imod, hvis han/hun skal skifte bolig.

Det er vigtigt, at al relevant viden inddrages i analysearbejdet. Denne viden kan udover hos ansøgeren selv, blandt andet findes ved at inddrage ansøgerens ægtefælle, forældre eller børn. Viden vil endvidere kunne fås fx hos den pågældendes sagsbehandler, pleje- og omsorgsmedarbejdere, terapeuter, byggesagkyndige, læger, specialister fra hjælpemiddelcentral, Arbejdstilsyn og de sociale nævn for så vidt angår praksis på området. På landsplan kan det være relevant at indhente oplysninger fra fx den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO, herunder Hjælpemiddelinstittuttet, som vil kunne oplyse, hvem der har den praktiske og fornødne viden på området. Desuden kan det være ekspertise, som de frivillige organisationer og videnscentre på handicapområdet rummer, om fx hvor der findes viden og erfaring om liv og tilværelse med den pågældende type funktionsnedsættelse.

Kommunen skal indhente samtykke hos ansøgeren, forinden der indhentes oplysninger med henblik på behandlingen af sagen.

Hvis kommunen allerede tidligt i forløbet kan vurdere ansøgerens funktionsevne, og hvilke mindre ændringer, der skal laves, skal kommunen træffe en afgørelse.

Kapitel 31

Boligindretning efter § 116, stk. 1

Personkreds

290. Personkredsen omfatter alle personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt handicap eller senere opstået handicap, sygdom eller som følge af ulykkesskader. Bestemmelsen omfatter både børn og voksne.

Begrebet funktionsevnenedsættelse bruges ved tildeling af alle servicelovens ydelser, der skal kompensere en nedsat funktionsevne, som fx personlig hjælp, ledsagelse, hjælp til bil, dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse og hjælpemidler.

Ved den samlede vurdering af funktionsevnenedsættelsen i forhold til den daglige tilværelse vil blandt andet indgå den pågældendes aktivitetsniveau, boligforhold i øvrigt, erhvervsforhold, personlige forhold, herunder om den pågældende er forældre, helbredsforhold etc.

Forsørgelsesgrundlag

291. Forsørgelsesgrundlaget har ikke nogen betydning i forhold til den personkreds, der kan få hjælp efter § 116, stk. 1. Bestemmelsen omfatter alle børn og voksne med varigt nedsat

funktionsevne, uanset om forsørgelsesgrundlaget er social pension, førtidspension, erhvervsindkomst, dagpenge, SU, revalideringshjælp og kontanthjælp eller andet.

Boligbegrebet

Omfattet af boligbegrebet

Eget hjem – bofællesskaber, familiepleje etc.

292. Hjælp kan gives, uanset om ansøgeren bor til leje, er andelshaver eller ejer af den bolig han/hun bebor, eller at ansøgeren har varigt ophold hos familie eller andre. Det er en betingelse, at der er tale om indretning af ansøgerens hjem.

Hvis ansøgeren bor i bofællesskaber vil dette også være at betragte som ansøgerens hjem. Som et eksempel på hjælp i et bofællesskab, hvor ansøgeren bor, kan nævnes automatisk døråbner til et fælleshus, der indgår som en del af bofællesskabet. Se SM O-38-87 – »En ansøger med muskelsvind, var berettiget til en automatisk døråbner til et fælleshus, der indgik som en del af det bofællesskab, han boede i.

Fælleshuset måtte anses for at være en del af ansøgerens bolig, og den elektriske døråbner til fælleshuset var nødvendig for at gøre boligen bedre egnet for ham.«

Hvis der er tale om børn, som er anbragt i plejefamilie, er det en betingelse, at barnets ophold er varigt, og at indretning af boligen gives for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for barnet. Se også SM O-66-97 – »Der kunne gives nødvendig hjælp til indretning af boligen for at gøre denne bedre egnet som opholdssted for børn anbragt i familiepleje.

Det var en forudsætning, at der kunne siges at være tale om varigt ophold.

Ankestyrelsen lagde særlig vægt på, at plejeforholdet blev etableret oktober 1993, og der ikke var grundlag for at formode, at det ikke ville fortsætte.«

Børn, hvis forældre er separerede eller skilte

293. Hvis der er tale om et barn, som har separerede eller fraskilte forældre, og hvor barnet har samvær med begge forældre, vil begge forældres hjem kunne være omfattet af boligbegrebet. Se også SM O-56-96 – »Et barn, der var kørestolsbruger på grund af muskelsvind, havde fast bopæl i A kommune hos sin far.

Det påhvilede barnets opholdskommune A at yde hjælp til boligændringer i moderens bolig i B kommune, da de var nødvendige under barnets samvær med moderen.

Der blev lagt vægt på, at ophold hos moderen, der havde samværsret med barnet, måtte ligestilles med ophold i egen bolig, og at hjælpen var nødvendig for opretholdelse af samværsretten.«

Fælles boligareal

294. Fælles boligarealer og boligenheder, som er oprettet efter lov om almene boliger mv. (almenboligloven), vil være omfattet af boligbegrebet. Beboerne i disse ejendomme er lejere. Fælles boligarealerne er en del af boligarealet. Fælles boligarealerne kan eksempelvis være fælles opholdsarealer og fælles spisekøkken.

Parkering

295. Boligbegrebet kan også omfatte en carport med direkte adgang til boligen. Se også SM O-16-87 – »En ansøger med muskelsvind var berettiget til hjælp til betaling af udgifter i forbindelse med opførelse af en carport med direkte adgang til boligen. Carporten var derfor en del af boligen og var nødvendig for at gøre boligen bedre egnet for ham.«

Ligeledes kan boligbegrebet omfatte en reserveret parkeringsplads i parkeringskælderens under den ejendom, ansøgeren bebor. Se også SM O-86-85 – »I en sag, hvor ansøger boede i lejlighed med tilhørende parkeringskælder i ejendommen, fandt Ankestyrelsen, at parkeringskælderens kunne anses for en del af boligen. En ansøgning om hjælp til automatisk portåbner til parkeringskælder samt reserveret parkeringsplads i ovennævnte kælder fandtes herefter at kunne imødekommes, da det ansøgte måtte anses for at være nødvendigt for at gøre boligen egnet som opholdssted for ansøgeren.«

I det omfang der til leje-, andels- og ejerboliger er tilknyttet et privat parkeringsområde, vil disse områder efter en konkret vurdering kunne være omfattet af boligbegrebet. Det skal imidlertid bemærkes, at der i disse tilfælde kan være en særlig regulering i en anden lovgivning eller i foreningernes vedtægter, der kan begrænse mulighederne for at få hjælp efter servicelovens § 116.

Flisegang

296. Boligbegrebet kan i ganske særlige situationer omfatte adgangen til boligen, herunder fx flisegang rundt om huset. Det vil fx være tilfældet, hvis det kan sandsynliggøres, at den handicappede ikke ville have haft flisegang, hvis der ikke var et særligt behov som følge af den handicappedes nedsatte funktionsevne. Se også SM O-23-92 – »Ankestyrelsen fandt, at hjælp til betaling af materialeudgifterne i forbindelse med udvidelsen af flisearealet omkring et hus kunne betragtes som hjælp til indretning af boligen for at gøre denne bedre egnet som opholdssted for ansøgers 5-årige handicappede datter.«

Fælles trappearealer og fælles indgangsdøre

297. I det omfang ansøgeren bor i en lejlighed, hvor der er fælles trappeareal og fælles indgangsdør vil disse områder også være omfattet af boligbegrebet, hvis ansøgeren er nødt til at passere områderne for at komme ud og ind af bygningen. I forhold til lejede lejligheder skal man dog være opmærksom på bestemmelserne i henholdsvis lov om leje og lov om leje af almene boliger, hvor der findes en særlig regulering af betingelserne for at foretage boligændringer efter servicelovens § 116 i det lejede. Der henvises til bemærkningerne herom i afsnittet om retablering nedenfor.

Hjælpens omfang

298. Hjælp til boligindretning omfatter nødvendig hjælp til ændring og indretning af pågældendes bolig. Der vil endvidere kunne gives hjælp til opførelse af en tilbygning til værelse eller lignende fx et ekstra værelse til hjælpere, depotrum, når dette skønnes nødvendigt.

I forbindelse med flytning på eget initiativ til en anden bolig, herunder til anden ejerbolig (eventuelt nyopført) vil personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne endvidere kunne ansøge om hjælp til særlige indretninger, der sigter mod at afhjælpe den pågældendes handicap i den nye bolig.

Overvejes det at ændre den eksisterende eller en eventuel ny bolig, kan kommunen besigtige boligen med en byggesagkyndig alt afhængig af sagens kompleksitet med henblik på en vurdering af de tekniske muligheder, jordbundsforhold, afstands- og servitutbestemmelser, herunder forhold til en eventuel eksisterende byplan, lokalplan mv.

Mur- og nagelfaste ændringer

299. Boligindretning vedrører mur- og nagelfaste genstande, hvorimod forskelligt tilbehør til boligindretning gives efter servicelovens §§ 112 og 113 om hjælpemidler og forbrugsgoder eller eventuelt servicelovens §§ 41 og 100 om merudgifter til henholdsvis børn og voksne.

Som boligindretning anses selve installationen og den genstand, som fx fastgøres på en særlig måde i mur, loft, væg eller gulv, eller andre ændringer eller fastgørelse af genstande i

en bolig, som hvis de fjernes – fx i forbindelse med fraflytning – vil efterlade synlige og usædvanlige spor, der ikke er sammenlignelige med sædvanligvis forekommende reparationer i en bolig. Se også SM C-14-03 – »Ankestyrelsen lagde vægt på, at begrebet mur- og nagelfaste genstande i relation til § 116 i lov om social service efter Ankestyrelsens vurdering omfatter genstande, som f.eks. fastgøres på en særlig måde i mur, loft, vægge eller gulv, eller andre ændringer eller fastgørelse af genstande i en bolig, som hvis de fjernes - f.eks. i forbindelse med en fraflytning - vil efterlade synlige og usædvanlige spor, der ikke er sammenlignelige med sædvanligvis forekommende reparationer i en bolig.

Ankestyrelsen lagde herefter konkret vægt på, at den omhandlede loftsbelysning i form af ophængte lysarmaturer bestod af 6 lysarmaturer der skulle skrues op i loftet med enkelte skruer. Armaturerne gik ikke op i loftspladerne eller var indbygget heri. Ved nedtagning ville armaturerne efterlade et hul, der kunne repareres ved spartling. Der var således efter Ankestyrelsens vurdering tale om, at armaturerne skulle monteres på en måde, der ikke adskilte sig fra den måde, hvorpå andre loftslamper ofte ville være ophængt.«

Som eksempel på mur- og nagelfaste genstande omfattet af § 116, stk. 1, kan nævnes:

- Elevator.
- Trappelift.
- Loftlift.
- Toiletstøtter.
- Skinnesystem til flytning/højdejustering af håndvask.
- Højdejusterbare skinnesystemer til køkkenelementer.
 - Større rampesystemer.
 - Dør og vindueautomatik.
 - Bruseklapsæde.

Mindre ændringer af boligen

300. Ofte vil det kun være påkrævet at foretage mindre omfattende ændringer, fx fjernelse af dørtrin, opsætning af gelændere og håndtag, forhøjelse af toiletbord og lignende. Der vil også kunne være tale om etablering af børnesikring af vinduer, døre og el-kontakter til en familie med et barn med varigt nedsat psykisk funktionsevne, når foranstaltningerne under hensyntagen til barnets varige handicap vil gøre boligen bedre egnet som opholdssted for barnet.

Mere omfattende ændringer af boligen

301. Ved vurderingen af sager om mere omfattende og bekostelige ændringer, fx hjælp til etablering af elevator og om- og tilbygninger med henblik på indretning af værelse og lignende, skal kommunen undersøge, om en mere hensigtsmæssig løsning til afhjælpning af boligforholdene eventuelt kan etableres ved flytning. Det bør i denne forbindelse tages i betragtning, at boligen skal være egnet til benyttelse gennem et længere tidsrum, og at udgifterne ved ændringerne må anses for rimelige i forhold til de opnåede brugsmæssige fordele.

Minimumskrav til boligens størrelse

302. Boligen skal være udformet på en sådan måde og de enkelte rum skal være af en sådan størrelse og udformning, at både boligen som helhed og de enkelte rum er hensigtsmæssige under hensyn til den tilsigtede brug.

Om boligens indretning mv. henvises samtidig til vejledning om indretning af ældreboliger for fysisk plejekrævende mv.

Tidligere ydet hjælp

303. Kommunen kan ikke afvise at yde hjælp med den begrundelse, at der tidligere er ydet hjælp til boligindretning i en anden bolig, ligesom der heller ikke kan lægges vægt på, om det har været nødvendigt for den handicappede at flytte til en anden bolig. Se også SM O-157-96 – »Ankestyrelsen fandt ikke hjemmel til at afvise at yde nødvendig hjælp til indretning af ny bolig, med den begrundelse at der tidligere var ydet hjælp til en anden bolig.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at årsagerne til boligskiftet syntes velbegrundet, da de angivne bevæggrunde for flytningerne også er bevæggrunde som motiverer ikke-handicappede til at flytte.

Ankestyrelsen fandt endvidere anledning til at bemærke, at der ikke findes hjemmel til at lægge vægt på, hvorvidt det er påkrævet/nødvendigt for ansøgeren at flytte.«

Hvis der efter flytning til en anden bolig opstår behov for at lave ændringer i denne bolig på grund af handicapet, må kommunen således behandle sagen som en ny sag om boligændring.

Ikke omfattet af boligbegrebet: døgninstitutioner, arbejdspladser, skoler mv.

304. Der vil ikke kunne gives hjælp efter servicelovens § 116 til boligindretning i botilbud efter kapitel 20 i lov om social service, på plejehjem og beskyttede boliger, jf. § 192, døgninstitutioner efter § 67, ligesom der ikke kan foretages indretning af arbejdspladser, skoler, børnehaver mv.

Permanent ophold i en døgninstitution efter § 67 i lov om social service, er ikke i sig selv til hinder for at yde hjælp til boligindretning i fx forældrenes hjem, hvis barnet har hyppigt ophold hos forældrene, og såfremt de omhandlede boligændringer, barnets handicap taget i betragtning må anses for påkrævede. Ankestyrelsen har i SM O-65-84 vurderet, at »Den omstændighed, at en 4-årig svært spastisk lammet pige var optaget permanent i en døgninstitution, var ikke i sig selv til hinder for at yde hjælp til boligindretning i forældrenes hjem. Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på pigens helbredstilstand og på, at hun opholdt sig ca. halvdelen af året hos forældrene.«

Parkeringsplads på offentlig vej

305. Der vil ikke kunne gives hjælp til etablering af parkeringsplads på offentlig vej uden for den pågældendes bolig.

Sommerhus

306. Endvidere vil der ikke kunne gives hjælp til boligindretning i et sommerhus, hvis sommerhuset ikke er godkendt som helårsbeboelse, og hvis det ikke kan godtgøres, at sommerhuset er ansøgerens eneste boligmulighed. Se også SM O-41-88 – »Der kunne ikke gives hjælp til flisebelægning i indkørsel og carport i et sommerhus, der tilhørte en svært ganginvalidiseret mand, da sommerhuset ikke var godkendt til helårsbeboelse, og det ikke var godtgjort, at sommerhuset var ansøgerens eneste boligmulighed, selv om han havde opgivet sin tidligere adresse.«

Servicearealer

307. Servicearealer, som er tilknyttet boliger oprettet efter almenboligloven eller efter den tidligere gældende ældreboliglov, er arealer, der anvendes til omsorgs- og servicefunktioner, der normalt ikke vil foregå i en selvstændig bolig. Servicearealerne indrettes i umiddelbar tilknytning til almene ældreboliger eller ældreboliger, der tilhører en selvejende institution, med henblik på overvejende at betjene beboerne i disse boliger. Disse servicearealer er ikke omfattet af boligbegrebet. Servicearealer kan eksempelvis være lokaler til genoptræning, herunder fysioterapi og ergoterapi, personalelokaler, centralkøkken med ansat personale, lokaler til fodpleje og frisør og rengøringsrum for personalet.

Istandsættelse, almindelig vedligeholdelse eller modernisering

308. Det er ikke tilstrækkeligt, at en ændring af boligen ud fra en gennemsnitsbetragtning må anses for hensigtsmæssig, lige så lidt som der efter bestemmelsen i § 116, stk. 1, kan gives hjælp til boligmæssige foranstaltninger, som alene eller overvejende har karakter af istandsættelse, almindelig vedligeholdelse eller modernisering. Se også SM O-10-98 – »Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen særlig vægt på, at indretning af en brusekabine i et værelse i en bolig, som ikke i forvejen har et badeværelse, må anses for at være en modernisering af boligen, som der ikke kan gives hjælp til.«

Der kan således eksempelvis ikke gives hjælp til istandsættelse af nedslidte døre og vinduer i en nyerhvervet ejendom. Se også SM O-17-97 – »Der kunne ikke gives hjælp til forældre til et handicappet barn med en kronisk lungelidelse til udskiftning af nedslidte døre og vinduer i en nyerhvervet ejendom. Der blev lagt vægt på, at udskiftningen, der måtte anses for at være et led i almindelig istandsættelse/vedligeholdelse af ejendommen, hverken kunne betragtes som en nødvendig ændring, eller som en nødvendig merudgift ved forsørgelsen af det handicappede barn.«

Hvis der i forbindelse med etablering af en boligændring viser sig at være en sætningsskade i den del af huset, hvor boligændringen skal laves, og udbedring af sætningsskaden vil være en forudsætning for etablering af boligændringen, vil der i særlige tilfælde kunne gives hjælp efter § 116, stk. 1, til udbedring af sætningsskaden. Det er en forudsætning, at sætningsskaden ikke har været synlig før arbejdet med boligændringen iværksættes, og at det ikke umiddelbart ville have været nødvendigt at udbedre skaden, hvis der ikke skulle laves en boligændring. Se også SM O-102-97 – »Ankestyrelsen fandt, at den sætningsskade (revne i væggen), der blev konstateret under opførelse af badeværelset, der var bevilget som en nødvendig boligændring, var omfattet af bevillingen. Ankestyrelsen lagde vægt på, at udbedring af revnen efter de i sagen foreliggende oplysninger var en nødvendig forudsætning for, at badeværelset kunne opføres forsvarligt og holdbart.

Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at skaden ikke umiddelbart kunne ses og allerede var udbedret på en måde, der var funktionel. Hvis der ikke skulle have været opført et nyt badeværelse, havde det således ikke umiddelbart været nødvendigt at udbedre skaden yderligere.

Udbedringen af revnen måtte således efter Ankestyrelsens opfattelse betragtes som en integreret del af opførelsen af badeværelset og havde således ikke overvejende karakter af istandsættelse/vedligeholdelse.«

Reparation og vedligeholdelse af bevilget boligændring

309. Det påhviler som udgangspunkt ansøgeren selv at afholde udgifter til almindelig reparation og vedligeholdelse af en bevilget boligændring.

I ganske særlige tilfælde kan der gives hjælp til lovpligtige serviceeftersyn, fx af elevatorer og reparation af en bevilget boligændring, hvis udgiften til serviceeftersyn og reparation i det konkrete tilfælde må anses som en nødvendig merudgift som følge af handicappet. Hjælpen gives da efter servicelovens § 41 eller § 100.

Hvis der derimod er tale om en boligændring, som alene anvendes til brug for personalet fx en loftslift, vil det lovpligtige serviceeftersyn være en del af personalets arbejdsmiljø, som den myndighed, der har ansvaret for personalets arbejdsmiljø, må afholde udgiften til.

I de særlige tilfælde, hvor det ikke er muligt at reparere, fx en trappelift, må kommunen behandle sagen som en ny sag om boligændring og – hvis betingelserne for bevilling i øvrigt er opfyldt - udarbejde en ny bevilling efter servicelovens § 116, stk. 1.

Der kan ikke stilles krav om, at ansøgeren skal holde boligindretningen særskilt forsikret. Beskades en boligindretning eller går boligindretningen til grunde, kan kommunen, hvis ansøgeren eller skadevolderen har familieforsikring, undersøge, om skaden kan dækkes af

forsikringen. Hvis ikke dette er tilfældet, skal kommunen vurdere ud fra en konkret, individuel vurdering, om ansøgeren stadig kan få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1. Hvis dette er tilfældet, er det kommunen, der dækker udgiften.

Ejendomsret og krav om tilbagelevering

310. I det omfang kommunen yder hjælp til boligindretning i form af mur- og nagelfaste genstande, fx en trappelift, der fastmonteres, vil ansøgeren få ejendomsretten til boligindretningen. Kommunen vil derfor ikke – medmindre der er indgået særlig aftale herom – have krav på at få den mur- og nagelfaste genstand returneret efter endt brug. I betragtning af at modtageren typisk ikke vil have glæde af fx en trappelift efter endt brug, og at kommunen ofte vil kunne genbruge en sådan, vil alle parter dog oftest være interesserede i at indgå aftale om tilbagelevering.

Retablering

Ejerbolig

311. Når der gives hjælp til boligændringer i en ejerbolig, kan der som udgangspunkt ikke gives tilsagn om dækning af udgifter til nødvendig retablering af boligen. I det omfang det aftales, at en bevilget trappelift, elevator og lignende skal leveres tilbage til kommunen efter endt brug, vil der dog kunne indgås aftale om retablering i forbindelse med bevillingen af boligændringen. Aftalen skal fremgå af bevillingen og bør indeholde en beskrivelse af, hvordan retableringen skal ske.

Lejebolig

312. Hvis der er tale om en boligindretning i en lejebolig, skal der som udgangspunkt indgås aftale om retablering. Aftalen skal indgås i forbindelse med bevillingen af boligændringen. Aftalen skal fremgå af bevillingen og bør indeholde en beskrivelse af, hvordan retableringen skal udføres og foregå.

Opmærksomheden skal her henledes på, at lejerer alene ifølge lov om leje har ret til at installere hjælpemidler mv. efter servicelovens § 116, hvis kommunen garanterer for betaling af retableringsudgifter ved lejerens fraflytning. Lejerer skal underrette udlejerer, før indretningen finder sted.

En lignende bestemmelse findes i lov om leje af almene boliger. I lov om leje af almene boliger er der dog den forskel, at udlejerer efter denne lov af egen drift - i forbindelse med underretningen - skal fremsætte krav om, at lejerer foretager retablering ved fraflytning, og at kommunen garanterer for betaling af retableringsudgifterne.

Bestemmelserne i henholdsvis lov om leje og lov om leje af almene boliger indebærer ikke, at aftalen om retablering skal indgås mellem kommune og udlejer. Aftalen skal således fortsat indgås mellem lejer og kommune. Kommunen bør dog - som følge af deres rådgivningsforpligtelse - i tilfælde, hvor der foretages indretning i en lejebolig, være opmærksom på, om lejer har underrettet udlejer mv., før der udarbejdes en endelig bevilling efter servicelovens § 116, stk. 1.

Andelsbolig

313. Det kan i nogle tilfælde tillige være relevant at indgå aftale om retablering i forbindelse med bevilling af en boligændring i en andelsbolig.

En andelshavers ret til at lave ændringer i sin bolig vil ofte være reguleret i andelsboligens vedtægter, som kan indeholde begrænsninger i forhold til andelshaverens ret til at foretage ændringer.

Kommunen bør i medfør af kommunens rådgivningsforpligtelse i tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om boligændring af en andelsbolig, gøre andelshaveren opmærksom på, at der i foreningens vedtægter kan være særlige bestemmelser om andelshaverens muligheder for at foretage boligændringer.

I det omfang det på grund af foreningens vedtægter anses for påkrævet, at der indgås aftale om retablering, vil denne aftale – i lighed med det anførte om lejeboliger – være en aftale mellem andelshaver og kommune. Aftalen skal indgås samtidig med bevillingen og skal fremgå af bevillingen. Aftalen bør indeholde en beskrivelse af, hvordan retableringen skal ske.

Højere boligudgifter

314. Hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1, omfatter alene hjælp til mur- og nagelfaste genstande og montering heraf.

Hvis en boligændring bevilget efter servicelovens § 116, stk. 1, indebærer, at ansøgeren får højere boligudgifter, herunder højere ejendomsskatter, væsentligt øget forbrug af el- og varme mv., vil der kunne gives hjælp til dækning af de forøgede udgifter som en merudgift efter servicelovens §§ 41 eller 100. Der henvises til Socialministeriets vejledning herom i henholdsvis hæfte 3 og 5. Se også SM C-18-00 – » Ved boligændring i form af til- og ombygning som følge af et barns handicap kunne der gives hjælp til merudgifter i form af forhøjet lejeværdi af egen bolig, forhøjelse af ejendomsforsikring, og større forbrug af el og varme.«

Pant og tilbagebetalingspligt

315. Reglerne om pant og tilbagebetalingspligt findes i Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og skift af bolig. Reglerne er fastsat med hjemmel i servicelovens § 116, stk. 4.

Der kan alene stilles krav om tilbagebetaling af hjælp givet til boligindretning efter servicelovens § 116, stk. 1, hvis hjælpen er givet til indretning af en ejerbolig. Dernæst gælder det, at ansøgeren skal være ejer af boligen, for at der kan stilles krav om tilbagebetaling. Se dog nedenfor om handicappede børn og unge under 18 år.

Det fremgår af § 1 i Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og boligskit, at såfremt en boligindretning i en ejerbolig medfører en ikke ubetydelig forøgelse af boligens værdi også for andre, ydes den del af hjælpen, der modsvarer denne værdiforøgelse, i form af et rente- og afdragsfrit lån, der forfalder til betaling ved ejerskitte. Værdiforøgelsen fastsættes på baggrund af den offentlige vurdering af ejendommen før og efter boligændringen.

Til sikkerhed for kommunens lån oprettes og tinglyses et pantebrev i den ejendom, som boligindretningen vedrører.

Udgifterne ved oprettelse af pantebrev osv. afholdes af kommunen som en administrationsudgift.

Lånet forfalder alene ved ejerskitte. Lånet forfalder ikke ved hensiddens i uskiftet bo.

Kommunen kan kun stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som modsvarer værdiforøgelsen, hvis den person, som boligindretningen vedrører, er ejer af ejendommen. Den eneste undtagelse herfra er den situation, hvor den handicappede person er et barn eller en ung under 18 år, og barnets eller den unges forældre eller en af forældrene er ejer af ejendommen. I dette tilfælde kan kommunen stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som modsvarer værdiforøgelsen, samt stille krav om, at der oprettes og tinglyses pantebrev i ejendommen, selvom der ikke er identitet mellem den handicappede person og ejeren af ejendommen. Dette skyldes, at hjælpen i praksis tildeles forældrene, og at det derfor også er forældrene, der i givet fald skal betale hjælpen tilbage.

Hvis det kan forudses, at værdien af boligændringen, fx installation af nyt køkken, nyt badeværelse mv., med tiden vil blive forringet, kan det aftales, at lånet nedskrives over en periode på 20 år.

Kommunen er alene berettiget til at forlange oprettelse af lån og tinglysning af pantebrev i ejendommen for et beløb, der modsvarer den værdiforøgelse, som den af kommunen finansierede boligændring har medført, jf. Ankestyrelsens afgørelse SM C-26-04.

Kapitel 32

Boligsift efter servicelovens § 116, stk. 2

Personkreds

316. Personkredsen omfatter personer med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt handicap eller senere opstået handicap, sygdom eller ulykkesskader. Bestemmelsen omfatter både børn og voksne.

Begrebet funktionsevnenedsættelse bruges ved tildeling af alle servicelovens ydelser, der skal kompensere for nedsat funktionsevne, som fx personlig hjælp, ledsagelse, hjælp til køb af bil, dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse og hjælpemidler.

Ved den samlede vurdering af funktionsevnenedsættelsen i forhold til den daglige tilværelse vil blandt andet indgå den pågældendes aktivitetsniveau, boligforhold i øvrigt, erhvervsforhold, personlige forhold, herunder om den pågældende er forældre, helbredsforhold mv. Om vurdering af behovet henvises til punkt 285-288.

Personkreds, forsørgelsesgrundlag

317. Omfattet af servicelovens § 116, stk. 2, er alle børn og voksne med varigt nedsat funktionsevne, uanset forsørgelsesgrundlag, jf. dog nedenfor om personer, der modtager social pension.

Personer, der modtager social pension, er ikke omfattet af servicelovens § 116, stk. 2, jf. servicelovens § 116, stk. 3, medmindre den pågældende samtidig har en hjælpeordning efter servicelovens § 96.

Hvilende social pension

318. Personer, som er tilkendt social pension, men hvor pensionen er gjort hvilende, er omfattet af servicelovens § 116, stk. 2.

Invaliditetsydelse

319. Personer, der modtager invaliditetsydelse, tilkendt efter de indtil 1. januar 2003 gældende regler i lov om social pension, er omfattet af servicelovens § 116, stk. 2.

Udarbejdelse af en plan for det videre forløb

320. Før der tages stilling til flytning, bør der foreligge en plan for, hvorledes kommunen bedst muligt kan afhjælpe den pågældendes behov på såvel kort som på længere sigt. Denne plan skal udarbejdes i samarbejde med familien. I planen skal indgå en vurdering af familiens økonomiske muligheder for at opretholde det kommende boligniveau.

Overgang fra ung til voksen

321. I de tilfælde, hvor en del af hjælpen gives efter merudgiftsbestemmelsen i servicelovens § 41, skal det gøres klart for ansøgeren og dennes familie, at ydelsen efter servicelovens § 41 vil bortfalde, når barnet fylder 18 år, optages i døgninstitution eller afgår ved døden.

I det tilfælde, hvor den unge efter det fyldte 18. år vedbliver med at bo hjemme, må kommunen efter ansøgning fra den unge overveje, om hjælp til merudgifter kan dækkes efter servicelovens § 100.

Social pension og udbetaling af løbende ydelse

322. Det følger af servicelovens § 116, stk. 3, at personer, der modtager social pension ikke kan få hjælp efter stk. 2, medmindre det drejer sig om personer, der har en hjælpeordning efter § 96.

I det omfang ansøgeren har fået bevilget hjælp efter servicelovens § 116, stk. 2, på et tidspunkt, hvor pågældende ikke modtog social pension, og hvor hjælpen efter § 116, stk. 2, er blevet bevilget i form af en løbende ydelse, vil ansøgeren fortsat være berettiget til at få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 2, selvom ansøgeren senere tilkendes social pension og ikke har en hjælpeordning efter § 96. Det bør således ikke komme ansøgeren til ugunst, hvis kommunen udbetaler hjælpen efter servicelovens § 116, stk. 2, i form af en løbende ydelse i stedet for i form af et engangsbeløb.

Generelt om hjælpen ved boligskit

Ejerbolig

323. Det er kun anskaffelse af en ejerbolig, der kan gives hjælp til efter § 116, stk. 2. Se også SM C-6-02 - »Ankestyrelsen fandt, at anskaffelsesudgifter til en anden bolig vedrører anskaffelsen af en ejerbolig. Såfremt der kan anvises en egnet bolig, kan man slet ikke få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 2. Ankestyrelsen fandt, at en anvist bolig vedrører en lejebolig.

Eventuelle udgifter på grund af et boligskit til en anvist lejebolig skal vurderes i henhold til reglerne i serviceloven om nødvendige merudgifter.«

Kan der af praktiske grunde eller på grund af bekostelige ændringer ikke foretages den nødvendige boligindretning med hjælp efter servicelovens § 116, stk. 1, i ansøgerens nuværende bolig, og kan kommunen ikke anvise en anden egnet bolig (lejebolig), skal kommunen vurdere, om borgeren er berettiget til hjælp til anskaffelse af en egnet ejerbolig.

I sager hvor der opstår spørgsmål om flytning, er det derfor væsentligt, at ansøgeren og kommunen indgår i et tæt samarbejde i forhold til spørgsmålet, om det er muligt at dække ansøgerens behov ved ændringer i indretningen af ansøgerens nuværende bolig, eller om det er muligt at dække ansøgerens behov i en anden egnet lejebolig. Hvis det herefter viser sig, at det er nødvendigt at anskaffe en ejerbolig, må kommunen og ansøgeren i samarbejde finde en egnet ejerbolig.

Lejebolig/andelsbolig

324. Der kan ikke gives hjælp til flytning til en lejebolig/andelsbolig efter servicelovens § 116, stk. 2. Se også under punktet ovenfor om SM C-6-02.

Boligskit på ansøgerens eget initiativ

325. Det forhold, at ansøgeren selv tager skridt til at flytte til en anden bolig, og fx på egen hånd uden kommunens medvirken finder en ny bolig, vil ikke i sig selv afskære ansøgeren fra at modtage hjælp efter servicelovens § 116. Det kan fx være i de tilfælde, hvor ansøgeren ønsker en højere boligstandard, flere kvadratmeter, ekstra kvalitet, særlige materialer mv.

Sagen vil imidlertid i disse tilfælde ofte skulle vurderes som en indretningssag efter servicelovens § 116, stk. 1, idet hjælpen efter § 116, stk. 2, forudsætter, at kommunen og ansøgeren i samarbejde finder en bolig, som er nødvendig og tilstrækkelig for at dække

ansøgerens særlige behov. Endvidere er det en forudsætning, at kommunen ikke har kunnet anvise ansøgeren en anden egnet bolig.

Standarder for den enkelte families pladsbehov

326. Når der skal tages stilling til flytning til en anden bolig, tages der udgangspunkt i den nuværende bolig, herunder størrelsen af denne bolig kombineret med behovet for boligskiftet. Har ansøgeren således et meget stort boligareal i den nuværende bolig, men hvor det alligevel er nødvendigt at flytte for at tilgodese ansøgerens behov på grund af funktionsnedsættelsen, vil en del af boligarealet i den nye bolig kunne inddrages som bolig for den handicappede og dennes eventuelle hjælpere efter servicelovens § 96. Kommunen må oplyse om denne mulighed over for ansøgeren og dennes familie, før flytningen iværksættes. Det bemærkes, at der efter servicelovens § 116, stk. 2, alene kan gives hjælp til den tilstrækkelige og nødvendige bolig.

Der foreligger ikke faste standarder for den enkelte families pladsbehov i forhold til antal værelser og kvadratmetre, den enkelte familie har behov for. Der skal altid anlægges en konkret vurdering, hvor udgangspunktet er den handicappedes boligmæssige behov ud fra en egnet og økonomisk forsvarlig løsning, og hvor ansøgerens og denne families behov ud fra en helhedsvurdering medinddrages.

Flyttesituationer omfattet af servicelovens § 116, stk. 2

327. Det er kun følgende flyttesituationer, som er omfattet af servicelovens § 116, stk. 2:

- Flytning fra lejebolig/andelsbolig til ejerbolig.
- Flytning fra ejerbolig til ejerbolig.

Hjælp til flytning til lejebolig eller andelsbolig kan ikke gives efter servicelovens § 116, stk. 2. Eventuelle merudgifter i forbindelse med boligskift til en lejebolig eller andelsbolig skal bedømmes efter reglerne om dækning af merudgifter, jf. servicelovens §§ 41 og 100. Der henvises til Socialministeriets vejledninger herom, i vejledning nr. 3 f.s.v.a. § 41 og vejledning nr. 5 f.s.v.a. § 100.

Flytning fra lejebolig/andelsbolig/ejerbolig til ejerbolig

328. I forbindelse med flytning fra lejebolig/andelsbolig/ejerbolig til ejerbolig kan der efter servicelovens § 116, stk. 2, gives hjælp til anskaffelsen af den nye ejerbolig.

Udgifter til anskaffelse af ny ejerbolig

329. Efter servicelovens § 116, stk. 2, kan der kun gives hjælp til de udgifter, der vedrører *anskaffelsen* af den nye ejerbolig.

Som eksempler på udgifter, der vedrører anskaffelsen af den nye ejerbolig, som kan gives efter servicelovens § 116, stk. 2, kan nævnes løbende højere boligudgifter i form af betaling til kreditforening samt udbetaling på ejerboligen. Derimod skal forhøjede drifts- og forbrugsudgifter som følge af boligskiftet fx lys, el, varme mv. ydes efter servicelovens §§ 41 eller 100, jf. SM C-35-04.

Hjælpen skal, jf. kompensationsprincippet, udmåles således, at ansøgeren kompenseres for de merudgifter, der er forbundet med anskaffelsen af den nye ejerbolig.

Hjælp til opførelse af ny bolig

330. Hvis det ikke er muligt at finde en eksisterende ejerbolig, der er egnet til at dække ansøgerens behov, kan der undtagelsesvist gives hjælp til opførelse af en ny bolig efter servicelovens § 116, stk. 2.

Omfanget af hjælpen efter servicelovens § 116, stk. 2, vil svare til den hjælp, der gives i forbindelse med flytning til en eksisterende ejerbolig. Det vil sige hjælp til løbende højere

boligudgifter i form af betaling til kreditforening samt udbetaling på ejerboligen. Der vil herudover kunne dækkes udgifter til projektering, grundsondering, arkitekt mv.

Ønske om flere kvadratmetre, andre materialer mv.

331. Hvis ansøgeren i forbindelse med opførelsen af et nyt hus ønsker særlige materialer, flere kvadratmetre mv., som ligger udover, hvad der henset til handicappet er nødvendigt og tilstrækkeligt, må ansøgeren selv betale merudgiften hertil.

Kommunen må derfor i de situationer, hvor ansøgeren ønsker særlige materialer, flere kvadratmetre mv., udarbejde et skøn over, hvor meget det vil koste at bygge et hus, som må anses for nødvendigt og tilstrækkeligt i forhold til ansøgerens handicaprelaterede behov for en ny bolig. Kommunen skal på denne baggrund udarbejde et skøn over, hvilke udgifter kommunen vil yde hjælp til.

Ved beregningen af kommunens samlede hjælp efter § 116, stk. 2, må kommunen herefter foretage fradrag for den del af boligudgiften, som ikke er afledt af den af kommunen ydede hjælp. Ansøgeren vil derfor ofte i disse situationer - sammenlignet med udgiften i den tidligere bolig - få en forøget månedlig boligudgift, som ikke kompenseres fuldt ud af kommunen.

Hvis hjælpen efter § 116, stk. 2, gives i form af et engangsbeløb, skal ansøgerens nuværende månedlige boligudgift svare til ansøgerens boligudgift i den hidtidige bolig med fradrag af den del, som ikke er bevilliget efter § 116, stk. 2.

Hvis hjælpen efter § 116, stk. 2, undtagelsesvist gives i form af en løbende ydelse, jf. nedenfor under punkt 332, skal der ved reduktion af kommunens hjælp til betaling af de løbende udgifter tages udgangspunkt i forholdet mellem omfanget af kommunens dokumenterede hjælp og ansøgerens dokumenterede indskud.

Engangsbeløb eller løbende ydelse

332. Hjælpen bør som udgangspunkt gives som et engangsbeløb, således at ansøgerens faste månedlige boligudgifter (netto) i den nye bolig svarer til den månedlige nettohusleje/månedlige nettoydelse, ansøgeren på flyttetidspunktet betalte i sin hidtidige bolig. Hjælpen kan dog også gives i form af en fast månedlig ydelse - løbende ydelse i de tilfælde, hvor flytningen sker fra lejebolig til ejerbolig. Se også SM C-4-00 .

Ved fastsættelsen af den tidligere husleje i en lejebolig fradrages eventuel modtaget boligsikring/boligydelse. Ved beregningen skal der således tages udgangspunkt i nettohuslejen.

Flytteudgifter, salgsomkostninger mv.

333. Der kan ikke efter servicelovens § 116, stk. 2, gives hjælp til dækning af omkostninger ved salg af en tidligere bolig, jf. SM C-3-02.

Hjælp, som ikke vedrører anskaffelse af en ejerbolig, herunder eksempelvis udgifter til afhændelse af tidligere bolig samt udgifter i forbindelse med selve flytningen fra lejebolig/ejebolig skal vurderes efter reglerne om hjælp til dækning af merudgifter ved forsørgelsen, jf. servicelovens §§ 41 og 100. Som eksempler kan nævnes udgifter til flyttevogn, salgsomkostninger ved salg af ejerbolig, ejendomsmæglersalær og nødvendig maling af den nye bolig mv.

Dobbelte boligudgifter

334. I nogle tilfælde vil der i en periode kunne blive tale om, at der skal betales boligudgifter til såvel den tidligere bolig som den fremtidige bolig. Situationen vil typisk kunne opstå i de tilfælde, hvor den tidligere ejerbolig ikke er solgt på tidspunktet for

overtagelsen af den nye ejerbolig. Det må dog forudsættes, at ansøgeren har medvirket til, at boligen sælges inden rimelig tid.

Det skal i disse tilfælde vurderes, om ansøgeren skal kompenseres for de merudgifter, der følger af de dobbelte boligudgifter, således at ansøgeren alene skal betale boligudgifter svarende til de boligudgifter ansøgeren betalte i sin tidligere bolig. Hjælpen gives efter reglerne om merudgifter i servicelovens §§ 41 og 100. Se også SM C-11-05, hvor en kommune efter en konkret vurdering var berettiget til at fastsætte en tidsfrist med hensyn til, i hvor lang tid kommunen ville betale for dobbelte boligudgifter, der var forbundet med salg af den tidligere bolig, og således begrænse perioden, hvor der kunne ydes dobbelte boligudgifter.

Overskud ved salg af tidligere ejerbolig

335. Hvis der ved salget af den tidligere ejerbolig fremkommer et nettoprovenu (friværdi), kan ansøgeren selv disponere over overskuddet. Se også SM C-6-03 – » A nkestyrelsen fandt ikke, at et eventuelt nettoprovenu ved salg af en hidtidig ejerbolig skulle indgå ved beregningen af hjælp til en ny ejerbolig efter servicelovens regler om hjælp til boligskit.

Begrundelsen for afgørelsen var, at hjælp til boligskit efter serviceloven er uafhængig af indkomst og formue.«

Ansøgeren er således ikke forpligtet til at anvende sit overskud i forbindelse med flytning til en ny ejerbolig.

Depositum/indskud ved fraflytning af lejebolig

336. Hvis ansøgeren ved fraflytning af en lejebolig får tilbagebetalt et depositum eller et beboerindskud, skal det ikke indgå ved beregningen af hjælp til en ejerbolig efter servicelovens regler om hjælp til boligskit.

Ansøgeren er således heller ikke i denne situation forpligtet til at anvende hverken det tilbagebetalte depositum eller beboerindskud i forbindelse med flytning til en ejerbolig.

Separation, skilsmisse og samlivsophør

337. Hvis der tidligere er ydet hjælp til boligskit til et forældrepar med et handicappet barn, vil det forhold, at forældrene senere bliver separeret/skilt/ophører samlivet ikke kunne begrunde yderligere hjælp til fx betaling af månedlige boligudgifter efter servicelovens § 116, stk. 2. En forælder, som vælger at blive boende i den aktuelle bolig, og som efter separationen/skilsmissen/samlivsophøret ikke har råd til at blive boende, kan således ikke få hjælp efter servicelovens § 116, stk. 2, til fx yderligere betaling af månedlige boligudgifter.

Separation/skilsmisse/samlivsophør kan betragtes som en social begivenhed og er derfor ikke en direkte følge af handicappet. Når der er tale om en social begivenhed, kan der ud fra en konkret, individuel vurdering gives hjælp efter § 81 i lov om en aktiv socialpolitik.

Hvis forældrene på grund af separation/skilsmisse/samlivsophør bliver nødt til at flytte fra den hidtidige bolig, kan der imidlertid efterfølgende blive tale om at yde hjælp til nødvendig indretning efter servicelovens § 116, stk. 1, af forældrenes nye boliger.

Pant og tilbagebetalingspligt

338. Reglerne om pant og tilbagebetalingspligt findes i Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og boligskit. Reglerne er fastsat med hjemmel i servicelovens § 116, stk. 4.

I de tilfælde, hvor kommunen yder hjælp til skift af bolig til en ny ejerbolig, ydes den del af hjælpen, der svarer til forskelsværdien af den offentlige vurdering af den nuværende ejerbolig og den tidligere ejerbolig ifølge Socialministeriets bekendtgørelse om afgrænsning af tilbagebetalingspligt og sikring ved pant for hjælp ydet til boligindretning og boligskit i form af et rente- og afdragsfrit lån, der forfalder til betaling ved ejerskitte.

Der kan alene stilles krav om tilbagebetaling af hjælp ydet til skift af bolig, hvis hjælpen er ydet efter servicelovens § 116, stk. 2, og hvis hjælpen er ydet til anskaffelse af en ejerbolig. Det er en betingelse, at der er tale om skift fra ejerbolig til ejerbolig.

Lånet udmåles som et beløb, der svarer til forskelsværdien af den offentlige vurdering af den nuværende ejerbolig og den tidligere ejerbolig.

Til sikkerhed for lånet tinglyses et pantebrev i den nye ejendom. Udgifterne til oprettelse og tinglysning af pantebrevet afholdes af kommunen som en administrationsudgift.

Lånet forfalder alene ved ejerskifte. Lånet forfalder ikke ved hensiddens i uskiftet bo.

Kommunen kan kun stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som svarer til forskelsværdien af den offentlige vurdering af den nuværende og den tidligere ejendom, hvis den person, som boligskiftet vedrører, er ejer af den nye ejendom. Den eneste undtagelse herfra er den situation, hvor den handicappede person er et barn eller en ung under 18 år, og barnets eller den unges forældre eller en af forældrene er ejer af den nye ejendom. I dette tilfælde kan kommunen stille krav om tilbagebetaling af den hjælp, som svarer til ovenstående forskelsværdi, samt stille krav om oprettelse og tinglysning af et pantebrev i ejendommen, selvom der ikke er identitet mellem den handicappede person og ejeren af ejendommen. Dette skyldes, at hjælpen i praksis tildeles forældrene, og at det derfor også er forældrene, der i givet fald skal betale hjælpen tilbage.

Kapitel 33

Retssikkerhedslovens krav til sagsbehandlingen

Fastsættelse af frister

339. Efter § 3 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område skal kommunen behandle spørgsmål om hjælp så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre, om der er ret til hjælp og i givet fald hvilken.

Kommunen skal endvidere fastsætte en frist for, hvor lang tid der må gå, inden der skal være truffet en afgørelse. Hvis denne frist ikke overholdes, skal ansøgeren skriftligt have besked om, hvornår ansøgeren kan forvente en afgørelse. Se også Ankestyrelsens afgørelse SM C-56-03, der omhandler en kommunes sagsbehandlingstid i en sag om boligskift.

Borgerinddragelse

340. Det følger videre af retssikkerhedslovens § 4, at ansøgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunen skal tilrettelægge sagsbehandlingen på en sådan måde, at ansøgeren kan benytte denne mulighed.

I forhold til sager om boligændring eller skift af bolig efter servicelovens § 116 kan det i den forbindelse fremhæves, at det i disse sager blandt andet er vigtigt, at kommunen så tidligt som muligt får overblik over, hvilke ønsker og behov ansøgeren har i forhold til sin boligsituation.

Helhedsvurdering, herunder rådgivning og vejledning

341. Kommunen skal ifølge retssikkerhedslovens § 5, behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning. Kommunen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges hjælp hos en anden myndighed eller efter anden lovgivning.

Det forhold, at kommunen skal behandle ansøgningen om hjælp bredt, betyder, at ansøgeren også skal have tilbud om rådgivning og vejledning.

Efter forvaltningslovens § 7 har en myndighed pligt til at rådgive og vejlede inden for sit eget område og til at henvide til den rigtige myndighed.

Regler om rådgivning og vejledning findes også i servicelovens § 10, hvorefter kommunen skal sørge for, at enhver har mulighed for at få gratis rådgivning. Formålet med rådgivningen er at forebygge sociale problemer og at hjælpe ansøgeren over øjeblikkelige vanskeligheder og på længere sigt sætte ansøgeren i stand til at løse opståede problemer ved egen hjælp. Rådgivningen kan gives særskilt eller i forbindelse med anden hjælp efter serviceloven eller anden lovgivning.

I sager om boligændring eller skift af bolig efter servicelovens § 116 vil der som udgangspunkt være behov for, at kommunen yder rådgivning og vejledning om de muligheder ansøgeren har i den konkrete situation. Ansøgere, som har behov for hjælp til boligindretning eller skift af bolig efter servicelovens § 116, kan have problemer, som kræver mere indgående social- og sundhedsmæssig bistand. Det kan derfor være nødvendigt at give andre former for hjælp. Det kan fx være personlig og praktisk hjælp efter servicelovens § 83, bevilling af en hjælpeordning efter servicelovens § 96 eller hjælp til dækning af nødvendige merudgifter efter servicelovens §§ 41 og 100, hjælp til anskaffelse af hjælpemidler efter servicelovens § 112 mv. Dette skal sammenholdes med servicelovens § 150, hvorefter kommunen løbende skal være opmærksom herpå.

Klage over manglende vejledning

342. Rådgivning og vejledning er en social ydelse. Afslag på rådgivning og vejledning kan indbringes for de sociale klageinstanser. Det vil sige de sociale nævn og Ankestyrelsen, jf. kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Handlekommune i sager om boligændringer

343. Handleforpligtelsen påhviler ansøgerens opholdskommune, hvilket følger af § 9 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Opholdskommunen er den kommune, som har pligt til at give hjælpen, dvs. at opholdskommunen normalt også er handlekommune.

Hvis en ansøger bor i en kommune og køber en bolig i en anden kommune, hvor der skal foretages boligindretning efter servicelovens § 116, stk. 1, skal ansøgningen om boligændring indgives til og behandles af ansøgerens aktuelle opholdskommune.

Hvis ansøgeren, efter at ansøgningen er indgivet til opholdskommunen, men inden afgørelse er truffet, opgiver sin bopæl og tager varigt ophold i den anden kommune, vil sagen skulle overgives til behandling i denne kommune. Det vil nu være den nye kommune, som er opholdskommune og dermed også den kommune, som har pligt til at give hjælpen.

Hvis der er tale om et barn, som har fast bopæl hos den ene forælder i en kommune, men hvor barnet tillige har samvær med en anden forælder, som er bosiddende i en anden kommune, skal ansøgning om boligændringer i hvert af forældrenes hjem, behandles af den kommune, hvor barnet har fast ophold. Se også SM O-56-96 – »Et barn, der var kørestolsbruger på grund af muskelsvind, havde fast bopæl i A kommune hos sin far.

Det påhvilede barnets opholdskommune A at yde hjælp til boligændringer i moderens bolig i B kommune, da de var nødvendige under barnets samvær med moderen.

Der blev lagt vægt på, at ophold hos moderen, der havde samværsret med barnet, måtte ligestilles med ophold i egen bolig, og at hjælpen var nødvendig for opretholdelse af samværsretten.

Ved afgørelse af, hvilken kommune der måtte anses for opholdskommune, blev der lagt vægt på, at barnet havde fast bopæl i A kommune hos faderen, der havde forældremyndigheden.«

Bilag 3 Udvalgte kommunefordelte resultater

Nedenstående tabeller viser Ankestyrelsens vurdering af de overordnede resultater på kommuneniveau.

3.1 Samlet vurdering af sagerne

Tabel 3.1 Ankestyrelsens vurdering af om sagerne samlet set er korrekte

	Ja	Nej	I alt
Guldborgsund	10	0	10
Lejre	10	0	10
Ringsted	10	0	10
Viborg	9	0	9
Holstebro	9	1	10
Struer	6	0	10
Odense	10	0	10
Svendborg	10	0	10
Langeland	6	4	10
Vejen	7	3	10
Mariager Fjord	6	1	7
Morsø	3	2	5
Gentofte	7	2	9
Lyngby-Taarbæk	9	1	10
Egedal	8	2	10
Halsnæs	10	0	10
I alt	130	16	146

3.2 Dokumentation i sagerne

Table 3.2 Oplysningsgrundlaget i sagerne

	Ingen oplysninger mangler	Enkelte mindre væsentlige oplysninger mangler	Flere og/eller væsentlige oplysninger mangler	Afgørende oplysninger mangler
Guldborgsund	7	3	0	0
Lejre	7	3	0	0
Ringsted	5	5	0	0
Viborg	6	3	0	0
Holstebro	5	5	0	0
Struer	3	3	0	0
Odense	7	3	0	0
Svendborg	7	3	0	0
Langeland	3	3	3	1
Vejen	6	3	1	0
Mariager Fjord	5	1	0	1
Morsø	1	2	1	1
Gentofte	1	6	2	0
Lyngby-Taarbæk	6	3	1	0
Egedal	3	5	1	1
Halsnæs	8	2	0	0
I alt	80	53	9	4

Table 3.3 Dokumentation for funktionsnedsættelse i sagerne

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Nej	I alt
Guldborgsund	6	4	0	0	10
Lejre	8	2	0	0	10
Ringsted	5	5	0	0	10
Viborg	7	2	0	0	9
Holstebro	7	3	0	0	10
Struer	3	3	0	0	6
Odense	7	3	0	0	10
Svendborg	7	3	0	0	10
Langeland	5	2	3	0	10
Vejen	8	1	1	0	10
Mariager Fjord	4	2	0	1	7
Morsø	1	2	2	0	5
Gentofte	1	6	2	0	9
Lyngby-Taarbæk	4	6	0	0	10
Egedal	4	6	0	0	10
Halsnæs	7	3	0	0	10
I alt	84	53	8	1	146

Table 3.4 Dokumentation i sagerne for nødvendigheden af boligændringen

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Nej	I alt
Guldborgsund	7	3	0	0	10
Lejre	9	1	0	0	10
Ringsted	6	4	0	0	10
Viborg	7	2	0	0	9
Holstebro	6	4	0	0	10
Struer	4	2	0	0	6
Odense	8	2	0	0	10
Svendborg	7	3	0	0	10
Langeland	4	2	2	2	10
Vejen	6	2	1	1	10
Mariager Fjord	6	0	0	1	7
Morsø	1	3	1	0	5
Gentofte	3	4	2	0	9
Lyngby-Taarbæk	5	4	1	0	10
Egedal	5	3	1	1	10
Halsnæs	8	2	0	0	10
I alt	92	41	8	5	146

Bilag 4 Indkaldelsesbrev og måleskema

Praksisundersøgelse om boligindretning efter Servicelovens § 116

Ankestyrelsen gennemfører i 2009 en praksisundersøgelse vedrørende boligindretning efter Servicelovens § 116 og anmoder hermed xx kommune om at deltage i undersøgelsen.

Deltagelse i praksisundersøgelsen medfører, at xx kommune

senest torsdag den 5. marts 2009

bedes indsende sager til Ankestyrelsen, som vil blive vurderet efter vedlagte måleskema.

Kommunen bedes oplyse en kontaktperson på området for boligindretning. Dette bedes meddelt os på mail analyse@ast.dk.

Undersøgelsens fokus

Fokus i undersøgelsen er, hvorvidt regler og praksis i forbindelse med bevilling og delvis bevilling efter § 116 stk. 1 og 2 er i overensstemmelse med lovgivningen. Der vil særligt være fokus på om kommunen bevilger den korrekte hjælp, ud fra borgerens funktionsnedsættelse og om boligændringen er nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted. Derudover vil der være fokus på sagsbehandlingstiden samt fokus på, om kommunen har udarbejdet generelle retningslinjer på området.

Ankestyrelsen skal anmode xx kommune om:

- at indsende 10 sager, hvor kommunen har truffet afgørelse om bevilling eller delvis bevilling af boligændring eller anskaffelse af bolig efter Servicelovens § 116 stk. 1 & 2.
- at udfylde et elektronisk måleskema for 3 af sagerne. Det er valgfrit hvilke 3 sager kommune udfylder. (Vejledning i indtastning samt brugernavn og adgangskode er vedlagt i *bilag 1*.)

Udvælgelse af sager

Der ønskes sager, hvor der enten er truffet afgørelse vedr. ombygning af bolig § 116 stk. 1, eller hvor der er truffet afgørelse om anskaffelse af bolig § 116 stk. 2.

Der ønskes 10 sager, hvor kommunen har ydet den største økonomiske bevilling i antal kroner. Bevillingen skal være givet efter 1. januar 2007. Kommunen skal derfor udvælge sagerne således, at den første sag er den hvor der er bevilget flest penge, den anden sag er den hvor der er næst flest penge og så fremdeles, indtil de 10 sager er fundet. Sagerne må gerne være påbegyndt inden 1. januar 2007, det afgørende er, at datoen for bevillingen ligger efter 1. januar 2007.

Sagerne må ikke være anket og videresendt til nævnet med henblik på behandling.

Samtlige akter i sagerne bedes indsendt. Vi beder kommunen være særlig opmærksom på at indsende akter fra hele forløbet af sagsbehandlingen. Foreligger der sagsakter elektronisk, bedes disse udskrevet og medsendt sagen. Det vedlagte måleskema indeholder de målepunkter, som sagerne vil blive vurderet efter og kan være en hjælp til at sikre, at alle sagsakter indsendes. Ankestyrelsen forbeholder sig ret til at foretage justeringer i det af Ankestyrelsen anvendte måleskema.

Kommunen bedes, ved indsendelse af sagerne, oplyse os om hvorvidt kommunen har udarbejdet generelle retningslinier på området for boligindretning. Hvis kommunen har sådanne, skal disse vedlægges ved indsendelse af sagerne.

Vi henleder opmærksomheden på, at vi ved undersøgelsen vil lægge til grund, at vi har modtaget samtlige sagsakter, og at vi derfor kan bedømme sagen på samme grundlag, som kommunen har haft. Det kan således ikke forventes, at vi efterfølgende retter henvendelse til kommunen om eventuelle manglende akter.

Akterne bedes indsendt i kopi, idet akterne ikke vil blive returneret. Det er ikke nødvendigt at anonymisere akterne. Alle akter makuleres efter den endelige afrapportering af undersøgelsen.

Sagerne bedes indsendt samlet. Alle sagsakter samt et print af det udfyldte måleskema skal indsendes pr. post. Det udfyldte måleskema bedes lagt sammen med den fysiske sag den tilhører. CPR-nummer må ikke anvendes som identifikation.

Undersøgelsens omfang

Undersøgelsen gennemføres i 16 udvalgte kommuner, og der indkaldes i alt 160 sager. En samlet oversigt over de kommuner, der deltager i undersøgelsen, fremgår af nedenstående *bilag 2*.

Offentliggørelse af resultater

Ankestyrelsen vil give en konkret tilbagemelding på de enkelte sager, når den foreløbige afrapportering sendes til kommunerne. Udvalgte hovedresultater vil blive offentliggjort på kommuneniveau.

Det forventes, at resultaterne fra undersøgelsen vil kunne præsenteres ved en høring for de deltagende kommuner i slutningen af 2. kvartal 2009. Den endelige rapport om undersøgelsen vil først herefter blive offentliggjort. Undersøgelsen vil desuden blive gjort tilgængelig på Ankestyrelsens hjemmeside.

Det bemærkes i øvrigt, at de praksisundersøgelser, som kommunen har deltaget i, skal forelægges kommunalbestyrelsen i et møde, jf. retssikkerhedslovens § 79a.

Undersøgelsens baggrund

Undersøgelsen sker som led i Ankestyrelsens forpligtelse efter retssikkerhedsloven til på landsplan at koordinere, at afgørelser, som kan indbringes for Ankestyrelsen, de sociale nævn og beskæftigelsesankenævnene, træffes i overensstemmelse med lovgivningen.

De sociale nævn og beskæftigelsesankenævnene har ligeledes pligt til inden for deres område at foretage praksiskoordinering på det regionale plan.

Yderligere information om Ankestyrelsens praksisundersøgelser findes på Ankestyrelsens hjemmeside www.ast.dk under praksisundersøgelser.

Eventuelle spørgsmål af faglig karakter om indsendelse af sager mm. bedes rettet til Lone Adler på tlf. 33 41 1532 eller Birgitte Kragelund på tlf. 33 41 1462. For så vidt angår spørgsmål om den tekniske indberetning bedes de rettet til Kirsten Dybmose på tlf. 33 41 13 36 eller Nelle Seiersen tlf. 33 41 1498. E-mail analyse@ast.dk

Med venlig hilsen
Kirsten Dybmose og Nelle Seiersen

BILAG 1

Vejledning i elektronisk indberetning af måleskema
Måleskemaet bedes indtastet elektronisk.

Den elektroniske indtastning kan ske fra den 16. februar 2009, og foregår ved at gå ind på hjemmesiden www.ast.dk/indberetning Vælg ”interne praksis-undersøgelser ” og indtast kommunens brugernavn og adgangskode, som er:

Brugernavn:

Adgangskode:

Herefter vælges det skema der hedder ”Praksisundersøgelse om boligændringer efter Servicelovens § 116. ”. Tryk på knappen ”Ny registrering”, hvorefter selve spørgeskemaet åbnes. Som det første vil man blive bedt om at indtaste ”identifikation”. Her indtastes det sagsnummer, man har givet den fysiske sag, f.eks. ”sag nr. 1”. Der skal blot være overensstemmelse mellem det nummer man giver hhv. måleskema og sag. Borgerens cpr. nummer må ikke anvendes som identifikation

Måleskemaet kan hentes som pdf-fil fra samme side, hvor man indtaster brugernavn og adgangskode.

BILAG 2

Kommuner der deltager i praksisundersøgelsen

	Kommunenr.	Kommune
1	376	Guldborgsund
2	350	Lejre
3	329	Ringsted
4	791	Viborg
5	661	Holstebro
6	671	Struer
7	461	Odense
8	479	Svendborg
9	482	Langeland
10	575	Vejen
11	846	Mariager Fjord
12	773	Morsø
13	157	Gentofte
14	173	Lyngby-Taarbæk
15	240	Egedal
16	260	Halsnæs

BILAG 3

Måleskema

Ankestyrelsen	
Måleskema til praksisundersøgelse om boligindretning	
Identifikation af sagen	
Kommune	
Kommune nr.	
Sagsnr.	
Sagsbehandler (initialer)	
1. Grundoplysninger	
1.1. Borgerens alder: (Den borger bevillingen omhandler)	Antal år: _____
1.2. Køn	1. Mand 2. Kvinde
2. Oplysninger om kommunens afgørelse	
2.1. Dato for kommunens afgørelse?	1. Dato 2. Uoplyst Evt. bemærkninger:
2.2 Dato for kommunens påbegyndelse af sagen?	1. Dato 2. Uoplyst Evt. bemærkninger
2.3. Er der truffet afgørelse efter:	§ 116, stk. 1 § 116, stk. 2

2.4. Hvad går kommunens afgørelse ud på? (sæt gerne flere krydser)	Både § 116 stk. 1 og 2. 1. Hjælp til anden bolig 2. Tilbygning 3. Ombygning eller etablering af badeværelse 4. Ombygning af køkken 6. Brede døre 5. Ændrede adgangsforhold 6. Installering af lift eller elevator 7. Installering af ramper 8. Ændrede udendørs forhold 9. Installering af greb 10. Fjernelse af dørtrin 11. Andet (skriv hvad) _____ _____ Evt. Bemærkninger
2.5. Hvad er bevillingens størrelse i kroner:	1. over 1.000.000 kr. 2. over 500.000 kr. 3. over 250.000 kr. 4. over 100.000 kr. 5. over eller lig med 50.000 kr. 6. under 50.000 kr. Evt. Bemærkninger
2.6. Har borgeren ønsket yderligere boligindretninger end det der er bevilliget?	1. Ja 2. Nej 3. Uoplyst Hvis ja, anfør hvad _____ Evt. Bemærkninger:

3.4. Er der dokumentation i sagen for nødvendigheden af boligindretningen eller hjælp til anden bolig?	3. I ringe grad 4. Nej Evt. Bemærkninger: 1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Evt. Bemærkninger
3.5. Er boligindretningen eller hjælp til anskaffelse af anden bolig samlet set nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for pågældende?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Evt. Bemærkninger:
	1
4. Vurdering af særlige sagsbehandlingsregler	
4.1. Hvor lang tid har kommunen været om at behandle sagen?	1. under ½ år 2. mellem ½ og 1 år 3. mellem 1 og 2 år

	4. Over 2 år Bemærkninger:
4.2. Har borgeren været inddraget i forløbet?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
5. Vurdering af formelle regler i øvrigt	
5.1. Hvilken form har afgørelsen?	1. Skriftlig afgørelse 2. Skriftligt notat i kommunens journal 3. Anden form Bemærkninger:
5.2. Fremgår det af sagen, hvilken afgørelse der er truffet?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:

5.3. Fremgår det af sagen, med hvilken hjemmel afgørelsen er truffet?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej Bemærkninger:
5.4. Giver sagen i øvrigt anledning til bemærkninger om formaliteten?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger:
6. Vurdering af kommunens generelle retningslinjer	
6.1. Har kommunen vedtaget retningslinjer på området?	1. Ja 2. Nej 3. Uoplyst Bemærkninger:

6.2. Hvis ja, er retningslinjerne da i overensstemmelse med regler og praksis?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej 5. Uoplyst Bemærkninger:
6.3. Hvis ja, er afgørelsen da i overensstemmelse med retningslinjerne?	1. I høj grad 2. I nogen grad 3. I ringe grad 4. Nej 5. Uoplyst Bemærkninger:
7. Generelle bemærkninger	
7.1. Giver sagen i øvrigt anledning til bemærkninger?	1. Ja 2. Nej Bemærkninger:

Bilag 5 Principafgørelser

De nævnte principafgørelser kan læses i sin helhed på <http://www.ast.dk>, under afgørelser.

5.1 Principafgørelser på området for boligindretning

60-09

Bygning af en integreret carport, der havde direkte adgang til en bolig, gjorde boligen bedre egnet for familiens 2 børn, der var permanente kørestolsbrugere og havde behov for hjælp til næsten alt samt særligt modtagelige overfor infektioner.

Ankestyrelsen fandt derfor, at hjælp til bygningen af carporten skulle indgå i nyopførelsen af boligen.

C-41-08

Der kunne ikke gives afslag på støtte til indretning af bolig alene med den begrundelse, at anskaffelsen var foretaget, inden bevilling var modtaget. Borgeren kunne derfor godt påtage sig en udgift, efter at borgeren havde søgt kommunen herom, og inden bevilling var modtaget. Borgeren løb imidlertid den risiko, at kommunen gav afslag, hvorefter borgeren selv måtte afholde udgiften.

Ankestyrelsen fandt, at borgeren var berettiget til opsætning af gelænderet.

C-32-07

En kvinde, der havde en varigt nedsat funktionsevne, var berettiget til hjælp til en automatisk døråbner til sin lejlighed i et ældrecenter efter servicelovens regler om boligindretning. Den automatiske døråbner måtte efter en konkret vurdering anses for at være nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for hende, idet den øgede hendes muligheder for at klare sig alene.

Der blev lagt vægt på, at kvinden ikke selv kunne åbne døren til sin lejlighed, da døren var tung. Der blev endvidere lagt vægt på, at hun kunne komme omkring i sin lejlighed og udenfor med rollator.

C-44-05

Det kunne ikke ved anvisning af bolig efter § 102, stk. 2, pålægges kommunen at tage hensyn til, at der var hjemmeboende børn over 18 år.

Begrundelsen var, at forældrene ikke havde forsørgelsespligt over for børn over 18 år.

C-24-05

Det kunne ikke udelukkes, at der efter en konkret vurdering kunne ydes hjælp til nødvendige boligindretninger i en situation, hvor en familie havde ønsket at flytte, men hvor flytningen ikke var umiddelbart forestående.

Ankestyrelsen fandt, at der ved vurderingen kunne tages hensyn til boligindretningens omfang og omkostning, nødvendigheden heraf, muligheden for andre hjælpeforanstaltninger i venteperioden samt en vurdering af det sandsynlige tidsrum, der ville gå inden flytningen.

I den konkrete sag kunne den ønskede indretning af et badeværelse dog ikke anses for nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for familiens handicappede dreng.

Begrundelsen var, at der var tale om forholdsvis omfattende og bekostelige boligændringer sammenholdt med at ombygningen kun ville give en tidsmæssig begrænset brugsmæssig fordel.

C-18-04

En kvinde, der var permanent kørestolsbruger på grund af dissemineret sklerose, fandtes berettiget til hjælp til dørautomatik til sin havedør efter servicelovens regler om boligindretning. Dørautomatik måtte således efter en konkret vurdering anses for at være nødvendig for at gøre boligen bedre egnet som opholdssted for hende.

Der blev lagt vægt på, at kvinden uden dørautomatik ikke ville være i stand til at forlade sit hus og lukke og låse efter sig på egen hånd uden bistand fra andre, og på, at de hjælpere, der ydede hjælp til personlig pleje, ikke sås at have mulighed for også at yde assistance i forbindelse med åbning, lukning og låsning af døre i alle de tilfælde, hvor kvinden måtte have behov for det.

C-56-03

Der var ikke grundlag for at tilsidesætte en kommunes afgørelse om at en 21-årig mand ikke aktuelt var berettiget til støtte til køb af ejerbolig.

Ankestyrelsen fandt at kommunen inden for rimelig tid skulle udnytte sin anvisningsret til en anden bolig.

Ved vurderingen af hvad der kan anses for rimelig tid skulle kommunen lægge vægt på sandsynligheden for at kommunen kunne finde en egnet bolig inden for kortere tid. Kommunen burde således undersøge om der aktuelt var ledige boliger til rådighed, som kommunen kunne anvise til, eller om der med stor sandsynlighed inden for kort tid kunne forventes at blive en bolig ledig, som kunne anvendes til formålet. Endvidere burde kommunen lægge vægt på hvor akut personens behov var for at få en anden bolig.

Ankestyrelsen fandt efter en konkret vurdering, at den af kommunen fastsatte sagsbehandlingstid på i alt 20 måneder fra ansøgningstidspunktet, var for lang i forhold til retssikkerhedslovens krav om at spørgsmål om hjælp skal behandles så hurtigt som muligt med henblik på at afgøre hvilken hjælp, der er ret til.

Ankestyrelsen fandt endvidere, at en udtalelse fra kommunen om, at sagen behandlede som en boligskiftesag, ikke var en afgørelse om støtte til køb af ejerbolig, men havde karakter af en foreløbig tilkendegivelse.

C-3-03

En permanent kørestolsbruger fandtes berettiget til at få hjælp til boligændring i form af et erstatningskontor, såfremt ansøgers kontor blev inddraget til badeværelse, eller hjælp til boligindretning i form af et ekstra badeværelse såfremt ansøgers kontor blev opretholdt.

Begrundelsen for afgørelsen var, at kontoret måtte anses for nødvendig for at ansøgers ægtefælle fortsat kunne drive sin selvstændige virksomhed fra ægtefællernes fælles bopæl.

Ankestyrelsen lagde vægt på lovens formål, hvorefter hjælpen skal fremme den enkeltes mulighed for at klare sig selv eller lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten samt at hjælpen skal bygge på den enkeltes ansvar for sig selv og sin familie.

Ankestyrelsen lagde endvidere vægt på, at ansøgers ægtefælle var fuldtidsbeskæftiget i sin egen selvstændige virksomhed og at denne virksomhed blev drevet fra et kontor som var placeret i ægteparrets fælles parcelhus.

Ankestyrelsen lagde endelig vægt på, at der var kundebesøg på adressen flere gange ugentligt

og at det i disse situationer var væsentligt, at døren til kontoret kunne lukkes, således at der kunne tales uforstyrret. Det indgik i Ankestyrelsens vurdering, at ansøger i mindre omfang deltog i virksomhedens drift.

C-50-01

Ansøger fik ikke hjælp til fjernelse af badekar, da ansøger var tilstrækkelig afhjulpen med en badetaburet. Ankestyrelsen fandt ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for, at ansøgers funktionsevne nødvendiggjorde fjernelse af badekar og etablering af bruseniche, idet ansøgers aktuelle problemer i badesituationen på rimelig måde kunne afhjælpes med den af kommunen tilbudte bademulighed.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, ansøgers konkrete funktionsniveau samt badeværelsets indretning og størrelse, herunder mulighederne for at afhjælpe badeproblemerne ved at foretage mindre omfattende og bekostelige ændringer.

C-18-01

Ankestyrelsen fandt - på grundlag af oplysningerne om, at to voksne sønner på 47 og 45 år anvendte ansøgers bolig på samme vilkår som hun selv - ikke tilstrækkeligt grundlag for at ændre kommunens skøn, hvorefter ansøger ikke havde behov for hjælp til støvsugning og gulvvask, uanset hun ikke selv kunne udføre disse opgaver.

Der blev lagt vægt på, at samtlige de rum i huset, som benyttedes af ansøger, også benyttedes af hendes to voksne sønner. Der var fælles køkken, fælles badeværelse og fælles opholdsstue, hvor ansøger nu sov, men som stadig fungerede som fælles opholdsstue både for hende og hendes to sønner.

Ankestyrelsen fandt, at der var tale om en fælles bolig, hvor det ikke fandtes ulovligt eller åbenbart urimeligt at tage i betragtning, hvilke opgaver de øvrige familiemedlemmer i hjemmet kunne hjælpe med.

Ankestyrelsen havde efter nye oplysninger i sagen ikke fundet fuldt tilstrækkeligt grundlag for at antage, at ansøger havde egne opholdslokaler eller afgrænsede lokaler.

o-10-98

Der kunne ikke ydes hjælp til opsætning af en brusekabine i en lejlighed uden bad.

Begrundelsen var, at der var tale om en modernisering. Der kunne heller ikke ydes hjælp i

form af differencen mellem en almindelig og en handicapvenlig brusekabine.

Ankestyrelsen lagde vægt på, at der efter ordlyden af bestemmelsen skal ydes den fulde økonomiske nødvendige hjælp til boligændring og indretning.

o-9-98

Bordkomfur og indbygningsovn skulle betragtes som boligændringer og ikke som hjælpemidler. Hjælp til bordkomfur og indbygningsovn som en del af en samlet boligændring i køkkenet hos en handicappet mand skulle ydes som hjælp til boligændring, og ikke som hjælpemidler.

Der blev lagt vægt på, at de pågældende hvidevarer var indbygningsmodeller og således mur- og nagelfaste.

o-102-97

Der var ydet hjælp til ændring af et badeværelse som en nødvendig boligændring.

Under opførelsen fandt man en sætningsskade i form af en revne i væggen. Denne skade var tidligere funktionelt udbedret med en dækplade.

Ankestyrelsen fandt, at udbedring af revnen var omfattet af bevillingen efter § 59. Udbedringen var en nødvendig forudsætning for, at det nye badeværelse kunne opføres forsvarligt og holdbart.

o-66-97

Boligændringer kunne bevilliges til plejefamilie da der var tale om varigt ophold. Der kunne ydes nødvendig hjælp til indretning af boligen for at gøre den bedre egnet som opholdssted for børn anbragt i familiepleje.

Det var en forudsætning, at der kunne siges at være tale om varigt ophold.

o-17-97

Der kunne ikke ydes hjælp efter bistandslovens § 59 til forældre til et handicappet barn med en kronisk lungelidelse til udskiftning af nedslidte døre og vinduer i en nyerhvervet ejendom. Der kunne heller ikke ydes hjælp efter bistandslovens § 48 til udskiftningen.

Der blev lagt vægt på, at udskiftningen, der måtte anses for at være et led i almindelig istandsættelse/vedligeholdelse af ejendommen, hverken kunne betragtes som en nødvendig ændring, eller som en nødvendig merudgift ved forsørgelsen af det handicappede barn.

Ankestyrelsen tilføjede, at hjælp til dækning af udgifter til boligindretning efter praksis ydes efter § 59, ikke § 48.

o-56-96

Et barn, der var kørestolsbruger på grund af muskelsvind, havde fast bopæl i A kommune hos sin far.

Det påhvilede barnets opholdskommune A at yde hjælp til boligændringer i moderens bolig i B kommune, da de var nødvendige under barnets samvær med moderen.

Der blev lagt vægt på, at ophold hos moderen, der havde samværsret med barnet, måtte ligestilles med ophold i egen bolig, og at hjælpen var nødvendig for opretholdelse af samværsretten.

Ved afgørelse af, hvilken kommune der måtte anses for opholdskommune, blev der lagt vægt på, at barnet havde fast bopæl i A kommune hos faderen, der havde forældremyndigheden.

o-41-88

Der kunne ikke ydes hjælp til flisebelægning i indkørsel og carport i et sommerhus, der tilhørte en svært ganginvalidiseret mand, da sommerhuset ikke var godkendt til helårsbeboelse, og det ikke var godtgjort, at sommerhuset var ansøgerens eneste boligmulighed, selv om han havde opgivet sin tidligere adresse.

Bilag 6 Hørings svar

Ankestyrelsen har sendt den foreløbige praksisundersøgelse om boligindretning til høring i de kommuner, der har deltaget i undersøgelsen. Samtidig blev de udfyldte måleskemaer vedlagt.

Ankestyrelsen har ikke modtaget kommentarer fra kommunerne.